

**การพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษา
ปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้**

**A Development of Early Childhood Islamic
Curriculum for Three Southern Border Provinces
Thailand**

เกสรี ลัดเลีย

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ปี 2555

ชื่อเรื่อง : การพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ชื่อผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกสรี ลัดเลีย

คณะ : คณะครุศาสตร์

สถาบัน : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ปีการศึกษา : 2555

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเป็นการวิจัยปฏิบัติการที่ศึกษาจากโรงเรียนกรณีศึกษา 3 โรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปรากฏผลการวิจัย คือ หลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามในระดับการศึกษาปฐมวัยมีหลักการสำคัญ คือ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภททุกชาติพันธุ์ และทุกกลุ่ม-วัฒนธรรม ยึดหลักการยอมรับและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ นำไปสู่ความรัก ความศรัทธา และมีคุณธรรม จริยธรรมอย่างแน่วแน่ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กได้คิดและมีผลผลิตจากความคิด ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาแบบพหุภาษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน โดยจัดการเรียนรู้ผ่านสาระสำคัญ 4 สาระ ประกอบด้วย สาระพระเจ้าของฉัน ศาสดาของฉัน คัมภีร์ของฉัน และฉันกับอิสลาม งานวิจัยนี้มีประโยชน์กับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

คำสำคัญ : หลักสูตร

การศึกษาปฐมวัย

การสอนอิสลาม

The Research Title : A Development of Early Childhood Islamic Curriculum for Three Southern
Border Provinces Thailand

Researcher : Asst.Prof.Kessaree Ladlia

Faculty : of Education

Institution : Yala Rajabhat University

Academic Year : 2012

ABSTRACT

Research studies in "a development of early childhood islamic curriculum for three southern border provinces Thailand" aims to develop the early childhood Islamic curriculum for three southern border provinces. By a research study from the three case study schools in the three southern border provinces. The result is a principles of curriculum to promote early childhood learning and development, covering all types of all ethnicities. And all - culture. Accepted principles and values in themselves and others to live together in peace. Promote learning with understanding leads to love, faith and moral decidedly Enhance the learning process that focuses on the child's conception and production of ideas. Promote language learning multiple languages and promote involvement between home, school and community learning content through four contain the essence of my God, my Prophet my Quran and Islam and me. The research is helpful to the management of early childhood education in the three southern border provinces next.

Keywords : curriculum early childhood education Islam

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ซึ่งอยู่ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษา ระดับปฐมวัยตามแนวคิดสันติศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกสรี ลัดเลีย)

หัวหน้าโครงการวิจัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะรับ	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
บทที่ 2 เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	4
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	4
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	26
วิธีดำเนินการวิจัย	26
กรอบแนวคิด	26
การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย	28
บทที่ 4 ผลการวิจัย	31
หลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในพื้นที่	
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	31

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	36
สรุปผลการวิจัย	36
อภิปรายผลการวิจัย	40
ข้อเสนอแนะ	42
บรรณานุกรม	44
ภาคผนวก	46

สารบัญภาพ

แผนภาพที่

หน้า

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

26

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

ตารางที่ 3.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

29

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างยอมรับและเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัยที่ต้องพัฒนาขึ้นในสังคมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยดี และมีความสุข นับเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ตามแนวสันติศึกษา ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการพัฒนาสันติภาพระหว่างบุคคลหรือความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังเป็นการยกระดับจิตใจของคนให้สูงขึ้นด้วย ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาทั้งมิติทางจิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ของเด็กไปพร้อมๆ กัน (อมรวิรัช นาคทรพร และคณะ, มปป.) ซึ่งนำไปสู่สันติภาพ ซึ่งดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้ให้คำนิยาม “สันติภาพ” ไว้ว่าการไม่ใช้ความรุนแรงต่อ 3 สิ่งด้วยกันคือ การไม่ใช้ความรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อม (นิธิ เอียวศรีวงศ์ อ้างถึงใน อมรวิรัช นาคทรพร, มปป.) จำเป็นต้องเริ่มต้นตั้งแต่ปฐมวัย โดยมีจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ที่จะยอมรับและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น (เกสรี ลัดเลีย แปลสรุปความ จาก Banks, 1994) เด็กปฐมวัยในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เติบโตขึ้นท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้คนจากสามกลุ่มหลักนั้น คือ ชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยมุสลิม ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่เด็ก ๆ เหล่านี้มาโรงเรียนพร้อมกับประวัติศาสตร์ ทศนคติทางสังคม ความคิดความเชื่อที่ได้รับการหล่อหลอมมาจากกลุ่มของตนเอง เมื่อการสอนของครูไม่ได้ส่งเสริมการยอมรับและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นนำไปสู่เกิดความขัดแย้งในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งผลของความขัดแย้งก็คือความรุนแรง ดังเช่นปัญหาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเต็มไปด้วยความรู้สึกลึกซึ้งความอดทน อดกลั้น หรือขันติธรรม ระหว่างกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ด้วยเหตุนี้การละเมิดสิทธิมนุษยชนของทั้งสองฝ่ายจึงเกิดขึ้น และนำไปสู่ความขัดแย้ง ความรุนแรง อันเป็นจักรของความชั่วร้าย ที่ยากจะหาจุดยุติได้ (สุรินทร์ พิศสุวรรณ, 2527 อ้างถึงใน เสาวนีย์ จิตต์หมวด , 2531) ซึ่งความขัดแย้งและความรุนแรงก็เกิดขึ้นในทุกสังคม โดยความขัดแย้งทางวัฒนธรรมไม่ได้เกิดขึ้น เฉพาะกับชนต่างชาติต่างภาษาเท่านั้นคนในชาติเดียวกันก็ยังมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปหลายมิติ ได้แก่ ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมจากความ “ต่างวัย” “ต่างเพศ” (sex / gender) “ต่างกลุ่ม” (group / gang) “ต่างพื้นที่ (area) “ต่างโลก / ต่างชั่ว” (global-local / western-eastern) “ต่างชาติพันธุ์” และ

“ต่างชาติ” (ethnic / nation) เช่น วัฒนธรรมของเด็กไทยมุสลิม ซึ่งความขัดแย้งทางวัฒนธรรมที่ น่าสะพรึงกลัวที่สุด คือ ความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติที่ดูเหมือนจะกระจายไปทั่วถึงทุกมุมโลก ซึ่งที่ ใกล้ตัวเรามาก คือ เหตุการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เริ่มสร้างรอยร้าวระหว่างคนไทย ด้วยกัน (อมรวิรัช นาคทรพร, มปป.) ซึ่งพบตัวเลขจากการศึกษาวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ยะลา พบว่า ในปี พ.ศ. 2547 นับตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2547 จากเหตุการณ์ปล้นปืนจาก กองพันพัฒนาที่ 40 เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้นทั้งสิ้น 961 เหตุการณ์ มีผู้เสียชีวิตทั้งสิ้น 314 คน และมีผู้บาดเจ็บทั้งสิ้น 491 คน (ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่วนหน้า, 2551) สะท้อนให้เห็นภาพความรุนแรงที่เกิดขึ้น ทำให้เด็กๆ ที่เติบโตอยู่ในสังคม พหุวัฒนธรรมของจังหวัดยะลาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะต้องมีทักษะใน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสมานฉันท์ นั่นคือ มีการส่งเสริมให้มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ สามารถส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมตั้งแต่ระดับปฐมวัย โดยวิธีการจัดการเรียนรู้ นั้น ควรเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

1. โครงการวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการ การศึกษาระดับปฐมวัยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วย

- 1) ผู้ปกครอง
- 2) ครู
- 3) นักเรียน
- 4) ประชาชน
- 5) นักวิชาการทางด้านอิสลามศึกษา
- 6) ผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่
- 7) นักวิชาการด้านการศึกษาระดับปฐมวัย

2. โครงการวิจัยนี้นำร่องทดลองใช้หลักสูตรบางส่วนกับโรงเรียนนำร่องเพียง 3 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนของรัฐบาล หรือเอกชน

3. โครงการวิจัยนี้ใช้กับโรงเรียนที่มีนักเรียนนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 100

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ดีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการ และนำเสนอในเวทีวิชาการ ระดับชาติและนานาชาติ
2. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ คือ นวัตกรรมการศึกษาที่เป็นหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย ดังนั้นจะเป็นประโยชน์กับวงวิชาการ และการจัดการการศึกษาปฐมวัยต่อไป
3. หน่วยงานที่น่าผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
 - 1) เขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสถานศึกษา
 - 2) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โรงเรียน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 3) สำนักงานการศึกษาเอกชน และโรงเรียนเอกชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตร หมายถึง แนวทางการจัดการศึกษาแต่ละระดับ ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มวิชา ขอบข่ายของเนื้อหา โครงสร้าง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและรวมถึงมวลประสบการณ์ที่จัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หรือบรรลุดตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้นๆ

หลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลาม หมายถึง แนวทางการจัดการศึกษาที่นำมาใช้กับห้องเรียนที่มีนักเรียนนับถือศาสนาอิสลามทั้งหมด ประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมาย สาระการเรียนรู้ และการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นบนพื้นฐาน หลักการ และแนวคิดทางศาสนาอิสลาม พัฒนาการเด็กปฐมวัยและหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยปี พ.ศ. 2546

การศึกษาปฐมวัย หมายถึง การพัฒนาเด็กในระดับการศึกษาปฐมวัย อายุ 4-5 ปี ในสถานศึกษาของรัฐ และเอกชน โดยใช้หลักสูตรที่สถานศึกษาพัฒนาขึ้นตามบริบทของชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรมของผู้เรียน โดยยึดตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ปี พ.ศ. 2546

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิด / ทฤษฎีที่สำคัญ

1. หลักการทางการศึกษาปฐมวัย
2. การจัดการการศึกษาปฐมวัย
3. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม
4. หลักการศาสนาอิสลามและการดำเนินชีวิตตามหลักการศาสนาอิสลามในระดับครอบครัว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด / ทฤษฎีที่สำคัญ

1. หลักการทางการศึกษาปฐมวัย

ปฐมวัยแห่งชีวิตเป็นช่วงระยะเวลาที่มีความสำคัญยิ่งของพัฒนาการทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นช่วงวัยของการซึมซับพลังแห่งความดี และความงาม โดยมีทักษะของการมองเด็ก ที่มีธรรมชาติความเจริญที่แตกต่างจากวัยอื่นๆ ในช่วงชีวิตของความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้ความหมายของคำว่าปฐมวัย หมายถึง “วัยเด็กตอนต้น” (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2550, : 1) และได้มีการให้แนวคิดถึงช่วงอายุของความเป็นเด็กปฐมวัยไว้ คือ ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งถึงแปดปี ซึ่งมีถ้อยแถลงการณ์ของสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Association for the Education of Young Children หรือ NAEYC) ได้กล่าวถึงโปรแกรมการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก (Developmentally Appropriate Practice หรือ DAP) คือ โปรแกรมการจัดการศึกษาที่รองรับเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงแปดปี (Bredekamp and Copple, 1997 : 3) ในขณะเดียวกันหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 (2546 : 3) กล่าวไว้ในส่วนหนึ่งของปรัชญาการศึกษาปฐมวัยว่า “การศึกษาปฐมวัยเน้นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงห้าปี “ และได้ขยายความห้าปี หมายถึง อายุห้าปี สิบเอ็ดเดือน ยี่สิบเก้าวัน แต่อย่างไรก็ตามเด็กที่มีอายุตั้งแต่ หกถึงแปดปี ก็ยังคงนับว่าเป็นเด็กเล็ก เป็นวัยที่คาบเกี่ยวระหว่างเด็กที่เรียนอยู่ในระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย คือ มาตรา 18 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาปฐมวัยและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะเริ่มแรกของเด็กพิการและเด็ก

ซึ่งมีความต้องการพิเศษหรือสถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่นให้จัดในโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่นและให้จัดในศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียน ที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การเอกชน องค์การวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด” (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545) ซึ่งนับว่าในปัจจุบันนี้ในสังคมไทยได้มีการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างหลากหลายแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับนี้ และเห็นความสำคัญของเด็ก อย่างไรก็ตามคำถามคือ “การศึกษาปฐมวัยที่เหมาะสมกับเด็กไทยและสังคมไทยในยุคนี้เป็นอย่างไร”

ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้มีการศึกษาวิจัยในโครงการวิจัยแม่บทเรื่อง “การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย : รูปแบบสำหรับการศึกษาปฐมวัย” ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2528-2542 ได้พยายามค้นหาคำตอบที่ว่า “การศึกษาปฐมวัยที่เหมาะสมกับเด็กไทย และสังคมไทยในยุคนี้ควรเป็นอย่างไร” โดยนำเสนอเป็นรูปแบบการศึกษาปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย ฉบับปรับปรุง ซึ่งผลงานวิจัยได้ชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กไม่ได้สูงขึ้นในยุคเศรษฐกิจเติบโตสูงสุด เงินไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่สุดของพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย และงานวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงวิถีชีวิตของเด็กกลุ่มหนึ่งเริ่มเปลี่ยนไปตามสังคมสมัยใหม่ ในขณะที่เด็กอีกกลุ่มหนึ่งได้เติบโตขึ้นท่ามกลางธรรมชาติด้วยการเลี้ยงดูของพ่อแม่และวงศาคณาญาติซึ่งที่ยังไม่ถูกรบกวนด้วยทัศนะใหม่ที่เน้นวัตถุเพียงด้านเดียว ครอบครัวยังคงดำเนินชีวิตในวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยไม่แยกวัตถุออกจากจิตใจ เรื่องของวัตถุจะถูกเชื่อมโยงกลับไปสู่จิตใจที่ลึกซึ้งเสมอ จนบางครั้งกลายเป็นความลุ่มหลงในสิ่งเหนือธรรมชาติ ดังนั้นรูปแบบการศึกษาปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยซึ่งเป็นฉบับปรับปรุงซึ่งชี้ให้เห็นสังขรณ์ที่เป็นเหตุเป็นผล เชื่อมโยงโลกแห่งวัตถุกับโลกแห่งจิตวิญญาณ เพื่อช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิตอยู่กับธรรมชาติด้วยการพึ่งพาตนเองและเป็นอิสระจากความมั่งคั่งในสิ่งเหนือธรรมชาติ (บุญบง ดันติวงศ์, 2546 :1-11) เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่เป็นตัวอย่างของการค้นหาคำตอบของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่เหมาะสมกับเด็กไทยและสังคมไทยในยุคนี้ควรเป็นอย่างไร นอกจากผลงานชิ้นนี้แล้วยังมีการศึกษาเพื่อค้นหาคำตอบเดียวกันนี้อีกมากมายกระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งในความเป็นเด็กไทยและสังคมไทยได้ถูกอธิบายด้วยปรากฏการณ์พิเศษที่มีความซับซ้อน และมีปัญหาในด้านของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ยากที่จะหาจุดเริ่มต้นหรือแนวทางที่เหมาะสมอย่างแท้จริง โดยมีข้อค้นพบจากงานวิจัยที่กล่าวถึงอุปสรรคของการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ประกอบไปด้วย ด้านความปลอดภัยที่ทำให้ทั้งนักเรียนและครูไม่สามารถทำกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่รวมทั้งนำไปสู่การที่บุคลากรทางการศึกษาต้องขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน อุปสรรคด้านความเข้าใจไม่ตรงกันระหว่างภาครัฐกับชุมชน และสถาบันการศึกษาเอกชนในพื้นที่ อุปสรรคในด้านความเชื่อ ค่านิยม

อุปสรรคในด้านของการกำหนดนโยบายและการนํานโยบายไปสู่การปฏิบัติ อุปสรรคในด้านความเหลื่อมล้ำระหว่างครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับโรงเรียนของรัฐ อุปสรรคด้านการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ยังขาดโปรแกรมหรือหลักสูตรที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียน อุปสรรคด้านการแบ่งแยกของนักเรียนชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม อุปสรรคด้านการขาดหน่วยงานบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนโดยตรงในพื้นที่และอุปสรรคด้านการประเมินโดยใช้มาตรฐานเดียว (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2551) จากปัญหาอุปสรรคดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยากลำบากในการบริหารจัดการในสถานการณ์วิกฤต อย่างไรก็ตามยังมีความพยายามของหลายหน่วยงาน เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนสถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ซึ่งนับเป็นพลังสำคัญในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีหน่วยงานภายนอกที่ให้ความสำคัญร่วมเป็นกัลยาณมิตรในการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย (สกว.) ซึ่งสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างจริงจัง

จากความสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยและการพยายามค้นหาคำตอบถึง “การศึกษาปฐมวัยที่เหมาะสมกับเด็กไทยและสังคมไทยในยุคนี้ควรเป็นอย่างไร” ทั้งในภาพรวมของประเทศและในสังคมที่มีปัญหาพิเศษที่มีลักษณะเฉพาะออกไป เช่น สังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยเช่นกัน บทความนี้จะนำเสนอสาระสำคัญ 2 ส่วน ประกอบด้วย หลักการทางการศึกษาปฐมวัย โดยจะได้เชื่อมโยงหลักสากลสู่สังคมไทย ส่วนที่สอง คือ การจัดการการศึกษาปฐมวัย โดยจะได้กล่าวถึงปรัชญาการศึกษา ทฤษฎีพื้นฐานด้านจิตวิทยาของเด็กปฐมวัย ตลอดจนการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และในส่วนสรุปยังได้นำเสนอตัวอย่างของนวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัยที่ถูกพัฒนาขึ้นจากปัญหาและความต้องการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยและเด็กปฐมวัยเหล่านั้นก็คือ เด็กไทยเช่นกัน ทั้งนี้บทความวิชาการนี้มุ่งหวังให้นักการศึกษาปฐมวัยและผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยทุกระดับได้เห็นภาพรวมของหลักสำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อการนำไปสู่การถกเถียง และการอภิปรายทางวิชาการระดับการศึกษาปฐมวัยอย่างกว้างขวางต่อไป

หลักการทางการศึกษาปฐมวัย ได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้ตอบสนองต่อหลักการพื้นฐานของพัฒนาการเด็กเป็นสำคัญ โดยสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวถึงกฎเกณฑ์ที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเด็กไว้ คือ พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน พัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งมีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ ด้วยเช่นกัน พัฒนาการจะเกิดขึ้นตามลำดับขั้นความสามารถ ทักษะและองค์ความรู้จะถูกสร้างขึ้นจากประสบการณ์เดิมของเด็ก อัตราพัฒนาการของเด็กแต่ละคนจะไม่เท่ากัน และอัตราของพัฒนาแต่ละด้านก็จะไม่เท่ากันเช่นกัน ประสบการณ์เบื้องต้นของเด็กแต่ละคนมีผลต่อ

พัฒนาการของเด็กแต่ละคน พัฒนาการของเด็กจะก้าวหน้าไปในทิศทางที่คาดเดาได้ พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นอิทธิพลมาจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย เด็กเป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้นเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงทั้งด้านกายภาพ สังคม และวัฒนธรรม มีการเชื่อมโยงองค์ความรู้ และสร้างความรู้ได้จากโลกที่อยู่รอบตัวพวกเขา พัฒนาการและการเรียนรู้เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างวุฒิภาวะและสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่รวมทั้งใจ ทางกายภาพ และสังคมที่เด็กๆ อยู่อาศัย การเล่นเป็นองค์ประกอบสำคัญของพัฒนาการเด็กและขณะเดียวกันก็เป็นตัวสะท้อนถึงพัฒนาการของเด็กเช่นกัน เด็กจะมีความก้าวหน้าของพัฒนาการเมื่อได้รับโอกาสในการฝึกฝนทักษะต่างๆ รวมทั้งการได้มีประสบการณ์ที่เหนือกว่าระดับความสามารถที่จะทำได้ในปัจจุบัน เด็กจะมีวิธีการรับรู้และเรียนรู้ที่แตกต่างรวมทั้งวิธีการนำเสนอในสิ่งที่ตนเองรู้ที่ต่างกันไปและเด็กจะมีการพัฒนาและเรียนรู้ได้ดีที่สุดในบริบทของสังคมที่มีความปลอดภัย มีคุณค่าทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ (Bredenkamp and Copple, 1997 : 10-15)

จากหลักการพื้นฐานของพัฒนาการเด็ก สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติของสหรัฐอเมริกาก็ยังได้ชี้แนะแนวทางในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่จัดให้เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงแปดปี ควรเน้นแนวความคิดเรื่องความเหมาะสมตามธรรมชาติความเจริญของเด็ก คือ ต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก และต้องจัดให้ตอบสนองเด็กเป็นรายบุคคล (สิริมา ภิญโญนนตพงศ์, 2550 : 4)

นอกจากนั้นแล้ว นภเนตร ธรรมบวร (2549 : 41-42) ยังกล่าวถึง รูปแบบของการจัดประสบการณ์หรือการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยต้องไม่อยู่ในรูปแบบของการเร่งรัดเด็กให้เรียนอ่านเขียน และคิดเลขเท่านั้น ในทางตรงกันข้ามหลักสูตรปฐมวัยที่ดีควรมุ่งส่งเสริมกระบวนการกลุ่มในการแสวงหาความรู้ เปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสสำรวจ แก้ปัญหา และค้นพบสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองทั้งนี้โดยคำนึงถึงหลักการทั่ว ๆ ไป คือ เด็กคือ เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการเรียนรู้ และพัฒนาการของตนเอง ดังนั้นเด็กจำเป็นต้องลงมือปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง การเล่น คือ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของเด็กกิจกรรมการเรียนการสอนควรมุ่งเน้นการเรียนรู้โดยผ่านการเล่น พ่อแม่ คือ ครูคนแรกของเด็ก ดังนั้นความรู้ของพ่อแม่เกี่ยวกับตัวเด็กจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนโรงเรียนอนุบาล คือ เป็นสถานที่สำคัญสำหรับเด็กใน การพัฒนาทัศนคติทักษะ และความรู้และกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนต้องมีความเหมาะสมและมีความหมายกับตัวเด็ก

จากหลักการสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่เป็นสากลเมื่อมาสู่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 3,5) ก็ได้กำหนดปรัชญาของหลักสูตรไว้ดังนี้ “การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงห้าปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรม ที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้าง

รากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ “ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม” และจากปรัชญาของหลักสูตรนำไปสู่การกำหนดหลักการของหลักสูตร นั่นคือ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข และประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (2546 : 19,47) ได้กำหนดสาระที่ควรเรียนรู้ไว้ 4 สาระ คือ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล และสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก ทั้งนี้หลักสูตรยังได้กำหนดคุณลักษณะตามวัย โดยแยกเป็นรายพัฒนาการของแต่ละช่วงวัยเพื่อให้ครูสามารถประเมินผลพัฒนาการได้อย่างเหมาะสม และมีการกำกับติดตามประเมิน และรายงานที่คำนึงถึง “การจัดการศึกษาปฐมวัยมีหลักการสำคัญในการให้สังคม ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกระจายอำนาจการศึกษาลงไปยังท้องถิ่นโดยตรงโดยเฉพาะสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นผู้จัดการศึกษาในระดับนี้ ดังนั้นเพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม จำเป็นต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเห็นความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุน การวางแผน และดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาและระบบการประกันคุณภาพที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้อง โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกตั้งแต่ระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กเล็กปฐมวัย ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลทุกระดับและทุกอาชีพ การกำกับดูแลและประเมินผลต้องมีการรายงานผลจากทุกระดับให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อนำข้อมูลจากรายงานผลมาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

แม้ว่าการศึกษาระดับปฐมวัยจะกระจายไปทุกภูมิภาคของประเทศและมีการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไปใช้อย่างกว้างขวางแต่เด็กไทยในชนบทก็ยังคงห่างไกลกับโอกาสทางสังคมในการรับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพจากภาครัฐ โดยเด็กเล็กๆ ส่วนใหญ่เติบโตขึ้นจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวเครือข่ายที่ยังผูกพันแน่นแฟ้นในสังคมชนบท และในปัจจุบันนี้ด้วย

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการพัฒนาที่มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญด้วยความเชื่อที่ว่าถ้าเศรษฐกิจพัฒนาทุกอย่างจะพัฒนาตามไปเอง (บุญบง ดันติวงศ์, 2546 : 2) ทำให้พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน มีเวลาให้กับการอบรมเลี้ยงดูลูกน้อยลง มีครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น และมีการศึกษาที่พบว่า มีการแยกกันอยู่หรือหย่าร้างมากขึ้น ซึ่งพ่อหรือแม่ที่ต้องดูแลลูกตามลำพังนี้ต้องการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อดูแลลูกๆ ของตนในขณะที่ต้องไปทำงาน (Essa, 2003 : 4) ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีบทบาทสำคัญในสังคมชนบทของไทยในปัจจุบัน โดยการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยในปี พ.ศ. 2551 นี้ มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 18,000 แห่ง มีเด็กรวมทั้งสิ้น 842,378 คน มีผู้ดูแลเด็กจำนวน 47,708 คน (เกษม วัฒนชัย, 2551 : 24,32) แสดงให้เห็นถึงการกระจายตัวของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีอยู่ทั่วประเทศ มีบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยหรือผู้ดูแลเด็กอยู่มากมายที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา และสำคัญที่สุด คือ มีเด็กปฐมวัยเป็นจำนวนมากที่กำลังถูกหล่อหลอมจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุปถึงหลักการทางการศึกษาปฐมวัยจึงสามารถกล่าวได้ว่าต้องสามารถตอบสนองต่อหลักการพื้นฐานของการพัฒนาเด็กเป็นสำคัญโดยที่การนำหลักการทางการศึกษาปฐมวัย มาใช้เพื่อการพัฒนาเด็กต้องได้อาศัยการจัดประสบการณ์หรือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีความเหมาะสมซึ่งในปัจจุบันในประเทศไทยนอกจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ก็ยังมีกระทรวงมหาดไทย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในทุกภูมิภาคของประเทศไทย

2. การจัดการการศึกษาปฐมวัย

การจัดการการศึกษาปฐมวัยเป็นการนำหลักการทางการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นการกำกับการดำเนินสถานพัฒนาระดับปฐมวัย ให้มีคุณภาพตามหลักการทางการศึกษาปฐมวัย เช่นกัน โดยการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยนั้น จำเป็นต้องทำความเข้าใจแนวคิดพื้นฐานทางการศึกษาปฐมวัยเนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นที่ในการจัดการศึกษาอย่างมีเหตุผล (สิริมาภิญา โนนตพงษ์, 2550 : 51) โดยการศึกษาแนวคิดพื้นฐานการศึกษาปฐมวัยนั้นต้องเข้าใจปรัชญาการศึกษา ได้แก่ ปรัชญาพิพัฒนนิยม (Progressivism) ที่เชื่อว่าหลักการจัดการศึกษาต้องพัฒนาเด็กด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และอาชีพ โดยจัดให้เด็กได้เรียนตามความต้องการ ความถนัดและคุณลักษณะสิ่งที่เรียนควรเป็นประโยชน์สัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและสังคมของเด็กมากที่สุด ปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ซึ่งปรัชญานี้มีความเชื่อว่าหลักการจัดการศึกษาควรเป็นไป เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและสร้างสรรค์สังคมใหม่ที่ดีและเหมาะสมกว่าและ

ปรัชญาอัตถภาวะนิยม (Existentialism) ซึ่งเชื่อว่าการจัดการศึกษาควรให้สิทธิและโอกาสแก่เด็กที่จะเลือกสรรสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเองมากกว่าที่จะให้ใครมาโอนหรือมอบให้

จากปรัชญาการศึกษาสู่การทำความเข้าใจทฤษฎีพื้นฐานทางด้านจิตวิทยา เพื่อให้ให้นักการศึกษาได้เข้าใจถึงการจัดการศึกษาปฐมวัยที่เหมาะสมกับธรรมชาติและความต้องการของเด็ก โดยทฤษฎีพื้นฐานด้านจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายของกิเซล ซึ่งเป็นคนแรกที่สนับสนุนและอธิบายทฤษฎีการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็กว่า “การเจริญเติบโตของเด็กทางร่างกาย เนื้อเยื่อ อวัยวะ หน้าที่ของอวัยวะต่างๆ และเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นประสบการณ์และสภาพแวดล้อมเป็นองค์ประกอบรอง” แนวคิดของกิเซลทำให้มีการสร้างเกณฑ์มาตรฐานสำหรับวัดพฤติกรรมเด็กในแต่ละระดับ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม แนวคิดนี้สามารถเชื่อมโยงกับพัฒนาการทางสติปัญญาได้ด้วย โดยทฤษฎีทางสติปัญญาที่สำคัญ คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ซึ่งเชื่อในความสามารถของมนุษย์ในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม โดยมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมโดยตรงใน 2 ลักษณะ คือ การซึมซับประสบการณ์ (Assimilation) และการปรับโครงสร้างสติปัญญา (Accommodation) ตามสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดความสมดุลในโครงสร้างความคิดและความเข้าใจ (Equilibration) แนวคิดนี้นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง ในปัจจุบันทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญาที่โดดเด่น คือ ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligence หรือ MT) ของโฮเวอร์ด การ์ดเนอร์ ซึ่งปัจจุบันได้จำแนกสติปัญญาหรือความสามารถของคนไว้ 9 ประเภท ประกอบด้วย สติปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) สติปัญญาด้านตรรกและคณิตศาสตร์ (Logical / Mathematics Intelligence) สติปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Visual / Spatial Intelligence) สติปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily / kinesissthetic Intelligence) สติปัญญาด้านดนตรี (Musical / Rhythmic Intelligence) สติปัญญาด้านมนุษย์สัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) สติปัญญาด้านตนหรือการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) สติปัญญาด้านการรักธรรมชาติ (naturalistic Intelligence) และสติปัญญาด้านการดำรงชีวิต (Existential Intelligence)

ทฤษฎีการเรียนรู้ของเจอร์ลอม บรูเนอร์ เป็นทฤษฎีที่สืบสานความคิดจากทฤษฎีของเพียเจต์ โดยเชื่อว่าพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเกิดจากกระบวนการภายในอินทรีย์ (Organism) เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่อยู่แวดล้อมตัวเด็กทฤษฎีของบรูเนอร์เน้นหลักการกระบวนการคิดซึ่งประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 4 ข้อ คือ แรงจูงใจ (Motivation) โครงสร้าง (structure) ลำดับขั้นความต่อเนื่อง (sequence) และการเสริมแรง (reinforcement) ส่วนทฤษฎีพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของซิกมันด์ فروยด์ก็เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าวัย 5 ปี แรกของชีวิต เป็นวัยที่สำคัญที่สุด และเป็นวัยรากฐานของบุคลิกภาพและบุคคลที่มีความใกล้ชิดเด็กที่สุด คือ แม่ ที่มีอิทธิพลของบุคลิกภาพของเด็กมากที่สุด فروยด์ได้พัฒนาทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการของเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงวัยรุ่น โดยให้ชื่อว่า ทฤษฎีพัฒนาการทางเพศ (Psychosexual Development) ที่เชื่อว่าพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กแต่ละ

คนจะขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพของร่างกาย โดยร่างกายจะเปลี่ยนแปลงบริเวณความพึงพอใจเป็นระยะๆ ในช่วงอายุต่างๆ กัน และถ้าบริเวณแห่งความพึงพอใจต่างๆ นี้ได้รับการตอบสนองเต็มที่เด็กจะมีพัฒนาการที่ดีและสมบูรณ์ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ก็จะทำให้เกิดการสะสมปัญหาและแสดงออกเมื่อโตขึ้น ส่วนอิริสันก็ได้พัฒนาการทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพขึ้นด้วยความศรัทธาในงานของ فروยด์ ซึ่งเขาได้เน้นความสำคัญของเด็กปฐมวัยว่าเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้ บุคลิกภาพจะสามารถพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการที่แต่ละช่วงของอายุประสบสิ่งที่พึงพอใจตามขั้นพัฒนาการต่างๆ ของแต่ละวัยมากเพียงใด

ทฤษฎีการเรียนรู้สังคมของแบนดูรา ก็ได้อธิบายการเรียนรู้ทางสังคมไว้ คือ การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์นั้น มีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเน้นการที่บุคคลเกิดการเรียนรู้โดยการให้ตัวแบบ และทฤษฎีที่อธิบายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมหรือทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กก็ได้แบ่งระดับความคิดทางจริยธรรมของคนไว้ 3 ระดับในแต่ละระดับแบ่งเป็น 2 ขั้น ซึ่งจากทฤษฎีนี้เด็กปฐมวัยจะอยู่ในขั้นหลบหลีกการลงโทษกล่าวคือ การที่เด็กทำตามพ่อแม่สั่งสอน เพราะเด็กไม่อยากจะถูกลงโทษ ดังนั้นพ่อแม่จึงเป็นตัวแบบที่สำคัญให้เด็กได้เลียนแบบได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นั่นคือ พัฒนาการด้านจริยธรรมของเด็กขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติตนของบิดามารดาเป็นสำคัญ (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์, 2550 , : 51-68)

จากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีพื้นฐานทางจิตวิทยาได้อธิบายทั้งแนวคิดทางการศึกษาซึ่งเป็นเครื่องมือแห่งการดำรงชีวิตของมนุษย์และอธิบายธรรมชาติความเจริญของมนุษย์เป็นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญสำหรับนักการศึกษาและผู้บริหารสามารถจัดการศึกษาหรือเป็น แนวเส้นทางในการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพตามหลักการของการจัดการศึกษาปฐมวัย

แนวคิดพื้นฐานทางการศึกษาปฐมวัยเป็นเสมือน แนวเส้นทางในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยใช้การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อการกำกับคุณภาพซึ่งการบริหารการศึกษาปฐมวัยที่หมายถึง “กระบวนการดำเนินงานที่บุคคลต่างๆ ในสถานศึกษานั้น ร่วมกันทำโดยมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกันที่จะช่วยดำเนินงานด้านวิชาการ การเงิน พัสดุและครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ กิจกรรมนักเรียน ตลอดจนความสัมพันธ์กับชุมชนให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนที่กำหนดให้และบังเกิดผลดีนั้นเอง” (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542 : 56) และจากความหมายของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย คือ องค์กรทางการศึกษาที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยการบริหารจัดการองค์กรที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการดำเนินการของสถานศึกษา (เยาวพา เดชะคุปต์ และคณะ, 2550 : 161) โดยมีหลักในการบริหารงานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นงานหลักของสถานศึกษาทุกแห่งทุกระดับ ซึ่งความหมายของการบริหารงานวิชาการ คือ การที่ผู้บริหารดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมวิชาการใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดผลประเมินผลการศึกษา (ผ่องศรี รัตนสฤติย์, 2535 :

16 อ้างถึงในเยาพา เดชะคุปต์ และคณะ, 2550 : 208) และการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2523 : 16 อ้างถึงในเยาพา เดชะคุปต์ และคณะ, 2550 : 208) ดังนั้นการบริหารงานวิชาการในระดับปฐมวัย จึงหมายถึง การจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยในทุกด้าน

การบริหารงานบุคคลในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นการกิจสำคัญของผู้บริหารซึ่ง หมายถึง การปฏิบัติการใช้คนให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีขบวนการต่างๆ ตั้งแต่การสรรหาคนเข้าทำงาน การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การพัฒนาการพิจารณาความดีความชอบ การปกครอง บังคับบัญชา การดำเนินการทางวินัย การให้พ้นจากงานและการดูแลบุคคลให้มีความสุขความพอใจในการทำงาน (เยาพา เดชะคุปต์ และคณะ, 2550 : 213) การบริหารงานธุรการและการเงินในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเป็นเสมือนส่วนที่คอยประสานงานหรือสนับสนุนให้ งานต่างๆ มีความราบรื่น ซึ่งงานธุรการครอบคลุมงานสำคัญๆ 9 เรื่อง คือ งานสารบรรณ งานการเงิน งานการจัดทำงบประมาณ งานจัดหา ควบคุม พัสดุ ครุภัณฑ์ งานทะเบียนนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานประชาสัมพันธ์ งานรักษาความปลอดภัย และงานควบคุมบุคลากรอื่นในโรงเรียน (พนัส หันนาคินทร์ อ้างถึงใน เยาพา เดชะคุปต์และคณะ , 2550 : 217) การบริหารงานกิจการนักเรียนซึ่งกูด (Good, 1973, p.563 อ้างถึงในเยาพา เดชะคุปต์และคณะ, 2550 : 225) ได้ให้ความหมายไว้ คือ เป็น การบริหารของสถาบันแก่นักเรียนนักศึกษา ทั้งรายบุคคล กลุ่มไทยให้คำปรึกษาการบริการ และ สวัสดิการ เบอร์ดี้ (Berdie, 1971 อ้างถึงใน เยาพา เดชะคุปต์และคณะ, 2550 : 225) ได้ให้ความหมาย ของงานกิจการนักเรียนไว้ว่างานที่นำความรู้และหลักการวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ พฤติกรรม ศาสตร์ จิตวิทยาและสังคมวิทยามาผสมผสานกัน และประยุกต์ใช้กับนักเรียนนักศึกษา ดังนั้นงาน กิจการนักเรียนจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนทั้งสิ้น ซึ่งงานกิจการนักเรียนในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นงานจัดบริการสวัสดิการการควบคุมดูแล ซึ่งจะช่วยพัฒนาเด็กให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้านทั้งทางด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา (เยาพา เดชะคุปต์ และคณะ, 2550 : 226) และด้านสุดท้าย ของการบริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย คือ การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดเนื้อที่ วัสดุ อุปกรณ์ มวลประสบการณ์ ตลอดจนความสำคัญของบุคคลใน สถานศึกษาที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกัน เพื่อให้ได้สภาพแวดล้อมที่จะนำไปสู่เป้าหมายของ การพัฒนาเด็กตามที่สถานศึกษากำหนดไว้ (เยาพา เดชะคุปต์ และคณะ, 2550 : 208-242) การบริหาร จัดการสถานศึกษาปฐมวัยเป็นการบริหารจัดการงานวิชาการควบคู่กับงานกิจการนักเรียนเป็นหลักโดยมี งานด้านธุรการ บุคลากร และการจัดสภาพแวดล้อมเป็นงานสนับสนุนงานวิชาการที่นับเป็นหัวใจของ การบริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

โดยสรุปแล้วการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยจึงเป็นการนำเอาปรัชญาการศึกษา และทฤษฎี ทางพื้นฐานจิตวิทยาของเด็กปฐมวัยมาใช้เป็นแนวเส้นทางในการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ให้มีคุณภาพครอบคลุมภาระงานด้านวิชาการที่เป็นหัวใจหลัก ด้านบุคลากร ด้านธุรการ ด้านกิจการนักเรียน และด้านสภาพแวดล้อมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งในปัจจุบันนี้ผู้บริหารต้องสามารถทำงานร่วมกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้รับบริการ

ขณะที่เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่เติบโตขึ้นท่ามกลางการดูแลเอาใจใส่จากผู้ใหญ่ที่อยู่รอบตัวทั้งพ่อแม่และครู ยังมีเด็กปฐมวัยอีกส่วนหนึ่งในสังคมไทยที่เติบโตขึ้นอย่างเร่งแน่น ขาดทั้งความรัก และโอกาสทางสังคม รวมทั้งยังมีเด็กปฐมวัยที่เติบโตขึ้นท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมและท่ามกลางความขัดแย้งและอคติ ปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นชีวิตของเด็กปฐมวัยในภาพรวมของสังคมไทย และในปัจจุบันสถานการณ์ความเสี่ยงและความอ่อนแอในสถาบันครอบครัวและสังคมกำลังบีบคั้นเข้ามาทำลายความสะอาดสดใสเต็มไปด้วยพลังชีวิตของเด็กปฐมวัยในปัจจุบัน การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ยาเสพติด การละเมิดทางเพศ เกมคอมพิวเตอร์และเชื้อโรค เหยื่อ คือ เด็ก โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยที่มีมือเล็ก ๆ ไม่สามารถปกป้องตนเองได้ การจัดการศึกษาเป็นความหวังของการพลิกฟื้นสถานการณ์นี้ เนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือชั้นนำมนุษย์ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยปัญญา ดังนั้นการจัดการการศึกษาระดับปฐมวัย จึงไปสู่เป้าหมายของการให้เด็กเป็นผู้มีอิสระทางความคิดสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (Construct Knowledge) ซึ่งในปัจจุบันมีความพยายามของนักการศึกษาในการแสวงหา แนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีความเหมาะสมกับบริบทและปรากฏการณ์ปัจจุบันของสังคมไทยในภูมิภาคต่าง ๆ ดังเช่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเงื่อนไขทางภาษาที่แตกต่างกันเป็นความยากลำบากที่ครูต้องเผชิญ ดังนั้นได้มีการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน” โดยทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กปฐมวัยจากกลุ่มวัฒนธรรมหลักสามกลุ่ม คือ เด็กไทยถิ่นใต้ เด็กไทยมุสลิมภาคใต้ และเด็กไทยเชื้อสายจีนภาคใต้ ซึ่งอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นนี้อาศัยหลักการสำคัญ คือ การเคารพในคุณค่าและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก การให้เด็กเรียนรู้ภาษาจากประสบการณ์ทางภาษาที่มีความหมายและการใช้วรรณกรรมชุมชนและวรรณกรรมของชาติเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาให้กับเด็กปฐมวัย (เกสรี ลัดเล็ย, 2546 :11) และยังมีรายงานการวิจัยเบื้องต้นของโครงการวิจัย เรื่อง “การจัดการเรียนการสอน โดยใช้ภาษาท้องถิ่นและภาษาไทยเป็นสื่อกรณีการจัดการศึกษาแบบทวิภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ในโรงเรียนเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ซึ่งทดลองนำร่องใน 4 โรงเรียนนำร่องในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในระยะเวลา 9 ปี (2550-2558) เริ่มตั้งแต่ชั้นปฐมวัยถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ผลที่ได้จากการวิจัยที่สำคัญ คือ รูปแบบวิธีการจัดระบบการศึกษาตามแนวทางทวิภาษาที่ใช้ภาษาท้องถิ่นร่วมกับภาษาราชการอย่างเต็มรูปแบบเป็นครั้งแรกในประเทศไทยถือเป็นองค์ความรู้ใหม่สำหรับเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์อย่างเป็นรูปธรรม (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2551 : 5-8)

จากเงื่อนไขความแตกต่างของด้านภาษาของเด็กปฐมวัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สะท้อนให้เห็นการเป็นอยู่ของเด็กที่อยู่ร่วมกันในลักษณะของสังคมพหุวัฒนธรรม ดังนั้น เงื่อนไขที่สำคัญของการอยู่ร่วมกันประการหนึ่ง คือ การยอมรับและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมตนเองและวัฒนธรรมอื่นซึ่งเป็นที่มาของโครงการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความอดทน อดกลั้น โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดยะลา” โดยรูปแบบการสอนนี้อยู่บนพื้นฐานแนวคิดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม (Multiculture Education) และได้กำหนดให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้เกี่ยวกับความอดทน อดกลั้น หรือขันติธรรม (Tolerance) เพื่อการอยู่ร่วมกันผ่านหัวเรื่องในการเรียนรู้ คือ “เรื่องราวของเราทุกคน” ประกอบด้วย 3 หัวเรื่องย่อย คือ “เราคือคนพิเศษ” “การเปลี่ยนแปลง” และ “สังคมห้องเรียน” ซึ่งได้ใช้วรรณกรรมของชาติ ชุมชนและครอบครัวในการถ่ายทอดแนวคิดในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งการมีวัฒนธรรมหลากหลายแต่ได้พยายามครอบงำซึ่งกันและกัน มุ่งเน้นเพียงการยอมรับและเห็นคุณค่าซึ่งกันและกันเท่านั้น (เกสรี ลัดเลีย, 2552 : 13-14)

จากการศึกษาวิจัยเพื่อตอบคำถามของแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาปฐมวัย ในแต่ละสังคมแต่ละบริบทและแต่ละปรากฏการณ์ทางสังคมนี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นการเชื่อมโยงปรัชญาการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานทางจิตวิทยาและหลักการทางการศึกษาที่เป็นสากลสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาในสังคมไทย เป็นแนวทางที่นักการศึกษาโดยเฉพาะนักบริหารการศึกษาควรให้ความสำคัญและผลักดันให้เกิดเป็นรูปธรรมในทุกพื้นที่ทุกภูมิภาคในประเทศไทย เพื่อตอบคำถามสังคมในส่วนของจัดการการศึกษาเพื่อเตรียมเมล็ดพันธุ์มนุษย์ทั้งดงามและมีคุณภาพให้กับสังคม

3. แนวคิดการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม (Multiculture Education)

แนวคิดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเป็นแนวคิดที่มาจากแนวคิดพหุวัฒนธรรม Multicultural หรือ พหุสังคม Multisocial ซึ่งแนวคิดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมนี้ ถูกนำไปใช้เป็นแนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษาในชุมชนที่มีลักษณะ พหุวัฒนธรรม ทั้งที่มีหลายกลุ่มวัฒนธรรมอยู่ร่วมกัน ดังเช่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ประกอบไปด้วย กลุ่มวัฒนธรรมไทยมุสลิมภาคใต้ไทยถิ่นใต้ และไทยเชื้อสายจีนที่ต้องเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และเรียนรู้การอยู่ร่วมกับคนไทยกลุ่มต่างๆ ในฐานะของความเป็นคนไทยโดยมีวัฒนธรรมไทยกลางเป็นวัฒนธรรมหลักประจำชาตินอกจากนี้ยังมีชุมชนที่มีลักษณะที่เป็นชนกลุ่มน้อย ดังเช่น ชาวเล ชาวเขา ชาวซาไก หรือแม้กระทั่งกลุ่มเด็กพิเศษ เด็กด้อยโอกาสประเภทต่างๆ ที่มีวัฒนธรรมตามวิถีชีวิตของตนเองมีภาษาที่ใช้สื่อสารภายในกลุ่มของคนที่ต้องเรียนรู้การอยู่ร่วมกับคนอื่นๆ ในประเทศไทย โดยมีวัฒนธรรมไทยกลางเป็นวัฒนธรรมหลักของประเทศเช่นกัน

3.1 ความหมายและแนวคิดของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

คอร์เตส (Cortes,1996,p.1) กล่าวว่า “การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม” หมายถึง กระบวนการที่ครูได้ช่วยเตรียมผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมให้อยู่ด้วยความเข้าใจ มีความร่วมมือ ร่วมใจกันมองเห็นประโยชน์ที่แท้จริงในการพึ่งพาอาศัยกัน ความเสียสละและคุณธรรม การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้นไม่ได้ต้องการนำไปสู่ความแตกแยก การพัฒนาความเข้าใจกัน การพึ่งพาอาศัยระหว่างกลุ่มคน โดยอาศัยการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าการแบ่งแยกทางสังคมนั้น เกิดจากการขาดวิจารณ์ของคนที่การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมจำเป็นสำหรับทุกโรงเรียน ไม่ใช่เพียงโรงเรียนที่มีเด็ก และ/หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมเท่านั้น เพราะทั้งนักเรียน และทุกๆ คนจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนความหลากหลายทางวัฒนธรรมในชาติเดียวกัน เพื่อความเข้าใจกันและพึ่งพาอาศัย ดังนั้น โรงเรียนจึงควรเปิดโอกาสให้นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ขยายขอบเขตของความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากสิ่งที่ใกล้ชิดออกไปสู่สิ่งที่ไกลตัว

โรงเรียนทุกโรงเรียนจำเป็นต้องมีการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะถ้านักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาไม่ได้เรียนรู้เรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากกิจกรรมของโรงเรียน ก็เรียนรู้สิ่งเหล่านี้จากภายนอกในสังคม ซึ่งทุก ๆ คนจะได้ประสบกับความหลากหลายของมนุษย์ตลอดชีวิต ดังที่ชาวไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของตนเอง จำเป็นต้องอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม (Multiculture Education) เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนและชุมชน

แบงค์ส และแบงค์ (Banks and Banks,1994, p.1) ได้ให้ความหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเป็นแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษา และเป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายสำคัญเพื่อที่จะเปลี่ยนโครงสร้างสถาบันการศึกษา เพื่อให้ให้นักเรียนแต่ละเพศ นักเรียนพิเศษ นักเรียนกลุ่มเชื้อสายต่างๆ กลุ่มสีผิว กลุ่มวัฒนธรรมทั้งหลายได้มีความเสมอภาคกันในด้านความสำเร็จในการเรียน

สรุปได้ว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม หมายถึง การจัดการศึกษาที่มุ่งให้ทุกคนยอมรับและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมตนเองและวัฒนธรรมอื่นๆ มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมตนเอง และภาคภูมิใจที่ได้เรียนรู้วัฒนธรรมอื่นๆ และรู้จักการเลือกใช้ความรู้ให้เหมาะสม

3.2 เป้าหมาย

3.2.1 เป้าหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมตามแนวคิดของเบรูธ และแมนนิง (Baruth and Manning,1992, p.42) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของพหุวัฒนธรรมที่ควรทำให้คนทุกคนคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ คือ

1) สำนึกเข้าใจ และยอมรับนับถือในธรรมชาติของความแตกต่างและคล้ายคลึงในระหว่างวัฒนธรรมต่างๆ

2) รู้ถึงความแตกต่างที่มีอยู่ภายในครอบครัวต่างๆ ที่มีทั้งความเหมือนและความแตกต่างทางวัฒนธรรม

3) พัฒนาเจตคติที่ดีต่อเชื้อสายของบุคคล ยอมรับและใช้ภูมิหลังทางวัฒนธรรมเป็นแรงจูงใจเกื้อหนุนให้ความสำคัญต่อสังคม

4) จัดและพัฒนาประสบการณ์ที่เหมาะสมที่จะช่วยให้เด็กๆ มีการพัฒนาที่ดีขึ้นทั้งด้านทักษะความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่จำเป็นต้องอาศัยอยู่ในสังคมที่มีเชื้อสายและวัฒนธรรมที่หลากหลาย

3.2.2 เป้าหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมตามระดับการพัฒนานักเรียนของทฤษฎีการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมของแบงค์ (Banks, 1994,p.58) ที่กล่าวไว้ 6 ระดับ ดังนี้

- 1) ระดับที่ 1 กลุ่มหลงวัฒนธรรมตนเอง ปฏิเสธวัฒนธรรมอื่น
- 2) ระดับที่ 2 กลุ่มหลงวัฒนธรรมอื่น ปฏิเสธวัฒนธรรมตนเอง
- 3) ระดับที่ 3 ยอมรับและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมตนเอง
- 4) ระดับที่ 4 ยอมรับและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมตนเองและวัฒนธรรมอื่น
- 5) ระดับที่ 5 สะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรมและแสดงออกถึงความเป็นของชาติของตน
- 6) ระดับที่ 6 สะท้อนความเป็นชาติของตนและมนุษยโลก

สรุปได้ว่า เป้าหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม เป็นการนำพาผู้เรียนไปสู่สังคมสมานฉันท์ที่เป็นสังคมแห่งการถักทอพลังของความแตกต่างสู่การปรองดองประสานกลมกลืนกันของคนทุกคน

3.2.3 ลักษณะและรูปแบบการสอนของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

1) ลักษณะการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

แบงค์ส (Banks,1994,p.60) กล่าวว่าการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่เน้นให้กลุ่มคนในวัฒนธรรมหลักยอมรับในความแตกต่างของบุคคลอื่น (Enlightening Power Group Model) และรูปแบบที่เน้นให้กลุ่มคนในวัฒนธรรมย่อยเข้าใจตนเองในบริบททางสังคมของตนเอง และวัฒนธรรมหลัก (Share Power Model) และได้กล่าวถึงการศึกษามิติต่างๆ ดังต่อไปนี้

มิติที่ 1 การบูรณาการเนื้อหา เป็นการปฏิบัติที่ครูใช้ตัวอย่างและเนื้อหาจากหลายๆ วัฒนธรรมและกลุ่มคนหลายๆ กลุ่ม เพื่อแสดงมโนทัศน์ หลักการ ทฤษฎี ความเห็นในวิชาเรียน และแบบฝึกหัด

มติที่ 2 กระบวนการสร้างความรู้ เป็นกระบวนการที่ครูช่วยให้นักเรียนเข้าใจ รับรู้ จำ เปรียบเทียบ ประเมินค่า เพื่อค้นหา แสวงหา พิจารณา และตัดสินใจที่จะสรุปความหมายทาง วัฒนธรรม

มติที่ 3 การสอนที่ให้โอกาสอย่างเสมอภาค เป็นการสอนที่ครูปรับปรุงการสอน ของครูให้ดีขึ้นเป็นการสอนที่มีหลากหลายรูปแบบ

มติที่ 4 การลดอคติ เป็นมติที่จะช่วยอธิบายลักษณะของบทสนทนาที่มีต่อเชื้อชาติ และกลวิธีของนักเรียนที่สามารถช่วยให้เด็กได้พัฒนาเจตคติ และค่านิยมแบบประชาธิปไตยเพิ่มสูงขึ้น

มติที่ 5 อำนาจของวัฒนธรรมและโครงสร้างของสังคม เป็นมติที่กล่าวถึงการเป็น กลุ่มและการบอกความเป็นเชื้อชาติ จะช่วยสนับสนุนการมีส่วนร่วมและสนับสนุนความ ไม่ได้มีส่วน ในผลสัมฤทธิ์กับการปฏิสัมพันธ์ของทีมงาน และนักเรียนระหว่างชนกลุ่มน้อยและเชื้อชาติ ซึ่ง องค์ประกอบที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมของโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องสร้างขึ้นในวัฒนธรรมของ โรงเรียนเพื่อให้พลังของนักเรียนจากหลากหลายเชื้อชาติ ชนกลุ่มน้อยและวัฒนธรรมกลุ่มต่างๆ เกิดขึ้น

สรุปได้ว่า ลักษณะของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม ที่มีความเหมาะสมใน การนำไปใช้มากที่สุด คือ รูปแบบที่เน้นให้คนกลุ่มวัฒนธรรมย่อยเข้าใจตนเองในบริบททางสังคมของ ตนเองและวัฒนธรรมหลัก แต่ขณะเดียวกันกลุ่มคนในวัฒนธรรมหลักก็ต้องยอมรับในความแตกต่าง ของบุคคลอื่นด้วยเช่นกัน

2) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอนตามแนวคิดของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

2.1) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอนฯ แบบพหุวัฒนธรรม ตามแนวคิดของเบรูธ และ แมนนิง (Baruth and Manning, 1992,p. 51) มีดังนี้

2.1.1) รูปแบบการสอน ประกอบด้วย แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มทางวัฒนธรรม ต่างๆ ในองค์รวมมากกว่าที่จะกล่าวถึงข้อเท็จจริงที่แยกออกเป็นส่วนๆ

2.1.2) รูปแบบการสอนจะเน้นวัฒนธรรมร่วมสมัยให้มากเท่ากับวัฒนธรรมทาง ประวัติศาสตร์

2.1.3) รูปแบบการสอนควรจะเป็นผลรวมของความพยายามของการนำ วัฒนธรรมต่างๆ ให้แพร่กระจายในทุกกิจกรรมและทุกวันที่นำรูปแบบการสอนไปใช้

2.1.4) รูปแบบการสอนควรทำให้มั่นใจว่าไม่มีการถือเพศหนึ่งเพศใดเป็นสำคัญ

2.1.5) รูปแบบการสอนควรจะยอมรับลักษณะการศึกษาในสังคมสองภาษา และ ทัศนะทางการศึกษาที่ต้องต่อสังคมที่มีภาษาหลากหลาย

2.1.6) รูปแบบการสอนและแนวคิดต่างๆ ควรจะตั้งอยู่บนภูมิหลังและ ประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็ก

3) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอนแบบพหุวัฒนธรรม ตามแนวคิดของบูบงตันติวงศ์ (Boos bong Tantiwong, 1998, p.2) ที่กล่าวว่า หลักสูตรการศึกษาสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องเป็นหลักสูตรที่ช่วยเหลือนักเรียนให้ได้รับรู้เจตคติและทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติจริงอย่างบังเกิดผลสำเร็จภายในวัฒนธรรมของชาติ วัฒนธรรมย่อยของตัวนักเรียนเอง และระหว่างวัฒนธรรมย่อยอื่นๆ เด็กต้องการพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง สะท้อนออกมาจากความละเอียดอ่อนประณีต ซึ่งสอดคล้องกันระหว่างเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของชาติและของโลกทั้งหมด

4) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอนแบบพหุวัฒนธรรม ตามแนวคิดของแบงก์ส (Banks, 1994, p.116-118) ซึ่งได้กำหนดแนวของประเด็นคำถามให้ตรวจสอบรูปแบบการสอน ดังนี้

4.1) ความหลากหลายทางเชื้อสายและวัฒนธรรมอยู่ในสภาพแวดล้อมของการสอนในรูปแบบการสอนหรือไม่

4.2) รูปแบบการสอน ได้ส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางบวกระหว่างสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางเผ่าพันธุ์ เชื้อสายและวัฒนธรรมหรือไม่

4.3) บุคลากรที่เกี่ยวข้องในรูปแบบการสอน (ผู้บริหาร ครู วิทยากร ผู้ปกครอง ผู้สนับสนุนการสอนอื่นๆ) มีลักษณะที่มีความหลากหลายทางเชื้อสาย และวัฒนธรรมหรือไม่

4.4) รูปแบบการสอน ได้สะท้อนถึงรูปแบบการเรียนรู้ตามเชื้อสายของนักเรียนในโรงเรียนนั้น ๆ หรือไม่

4.5) รูปแบบการสอน จัดโอกาสที่ต่อเนื่องเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาการรู้จักตนเองได้ดีขึ้นหรือไม่

4.6) รูปแบบการสอน ช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจความเป็นองค์รวมของประสบการณ์กลุ่มต่างๆ ทางเชื้อสายและวัฒนธรรมหรือไม่

4.7) รูปแบบการสอน แสดงถึงค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรมที่ส่งเสริมความแตกต่างทางเชื้อสายและวัฒนธรรมหรือไม่

4.8) รูปแบบการสอน ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการคิด และการตัดสินใจ ทักษะในการมีส่วนร่วมในสังคมและความรู้สึกจำเป็นต่อการเป็นพลเมืองดีหรือไม่

4.9) รูปแบบการสอนพหุวัฒนธรรม เข้าใจขอบเขต ลำดับเหตุการณ์และแสดงภาพรวมของกลุ่มเชื้อสาย และวัฒนธรรม เป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการสอนหรือไม่

4.10) รูปแบบการสอน มีการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ ความเป็นจริงทางสังคม และค่านิยมของกลุ่มเชื้อสายด้วยความหลากหลายทางเชื้อสายไว้หรือไม่

4.11) รูปแบบการสอน วิธีการแบบสหวิทยาการ และพหุวิทยาการ ได้ถูกนำไปใช้ในการออกแบบรูปแบบการสอนหรือไม่

4.12) รูปแบบการสอน ได้ใช้วิธีการของการศึกษาเปรียบเทียบในการเรียนเกี่ยวกับกลุ่มเชื้อสายชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมหรือไม่

4.13) รูปแบบการสอน ได้ช่วยเหลือให้เด็กมีมุมมองในการตีความเหตุการณ์ สถานการณ์และเกี่ยวกับความขัดแย้ง จากความแตกต่างทางด้านเชื้อสายและวัฒนธรรมหรือไม่

4.14) รูปแบบการสอน ได้ให้แนวคิด และอธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการของรูปแบบ การสอนซึ่งนำไปสู่การเป็นสังคมที่หลากหลายหรือไม่

4.15) โรงเรียน มีการเตรียมโอกาสสำหรับนักเรียนในการมีส่วนร่วม กับประสบการณ์ทางสุนทรียภาพของกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเชื้อสาย ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรม หรือไม่

4.16) รูปแบบการสอน ได้สร้างโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาวรรณกรรมอย่างเต็ม รูปแบบ โดยใช้ภาษาอย่างน้อย 2 ภาษา หรือไม่

4.17) รูปแบบการสอน นำทรัพยากรในชุมชนท้องถิ่นมาใช้มากที่สุดหรือไม่

4.18) กระบวนการประเมิน สะท้อนให้เห็นเชื้อสาย และวัฒนธรรมในชุมชนของเด็ก หรือไม่

4.19) โรงเรียนนำความก้าวหน้าทางกระบวนการประเมินเป้าหมายวิธีการ และ วิธีการใช้สื่ออุปกรณ์ ถูกลำมาใช้ในเทคนิคการสอนเกี่ยวกับเชื้อสาย และวัฒนธรรมหรือไม่

จากรูปแบบการสอนตามแนวคิดของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม ที่ได้กล่าว มาแล้วสรุปได้ว่าการพิจารณารูปแบบการสอนใดๆ ว่าพัฒนาบนฐานแนวคิดการศึกษาแบบ พหุวัฒนธรรมหรือไม่ ต้องการพิจารณาตั้งแต่ปรัชญา หลักการ เนื้อหาสาระ กิจกรรม สื่อการจัด สภาพแวดล้อม บทบาทครู และการประเมินผลที่ต้องสะท้อนการยอมรับและเห็นคุณค่าในความแตกต่าง ทางวัฒนธรรม

3.2.4 ความอดทน อดกลั้น

ความอดทน อดกลั้น (Tolerance) ประกอบไปด้วยคุณธรรม จริยธรรมย่อย หลายประการ จำแนกได้ดังนี้

- 1) ความตระหนักในสัญชาติ เชื้อชาติ
- 2) ความยุติธรรม
- 3) มิตรภาพ
- 4) ความไม่มีอคติ
- 5) ความตระหนักต่อคุณค่าของคนทุกคน
- 6) บทบาทหน้าที่ และวินัยในห้องเรียน
- 7) ความสูญเสีย
- 8) ความแตกต่างระหว่างครอบครัว
- 9) ความแตกต่างระหว่างเพศ

- 10) ความเหมือน ความต่าง
- 11) วีรบุรุษ
- 12) การเล่นและการทำงาน
- 13) โลกแห่งความเท่าเทียม
- 14) วิสัยทัศน์ใหม่

4. หลักการศาสนาและการดำเนินชีวิตตามหลักการศาสนาอิสลามในระดับครอบครัว

4.1 สิทธิเด็กในทรรศนะอิสลาม

อนัส แสงอารีย์ (2536) ได้กล่าวถึงเด็กตามแนวคำสอนของอิสลามนั้น ถูกนับตั้งแต่มีการปฏิสนธิระหว่างเชื้อสุจิของชาย (บิดา) กับไข่ของหญิง (มารดา) ซึ่งถือเป็นการเริ่มต้นชีวิตของเด็กในครรภ์มารดา เป็นระยะเวลาประมาณ 9 เดือน โดยเฉลี่ย ต่อมา คือ วัยทารกจนถึงวัยที่เด็กก้าวเข้าสู่วัยรุ่นหรือบรรลุนิติภาวะตามนิยามของอิสลาม คือ มีความพร้อมทั้งทางด้านสติปัญญา และร่างกาย

การแบ่งช่วงอายุของเด็กตามแนวคิดของอิสลาม จากคำสอนที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์อัล-กรุอัน และอัล-หะดีษ (คำสอนของศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ไม่ได้แบ่งช่วงอายุต่าง ๆ ของเด็กไว้อย่างละเอียด อย่างที่นักจิตวิทยาพัฒนาการในปัจจุบันได้แบ่งเอาไว้ เป็นการกล่าวถึงช่วงอายุบางช่วงของเด็กเพื่อเป็นประโยชน์ในการเลี้ยงดูและอบรมบ่มนิสัยและชี้ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของช่วงอายุนั้นๆ โดยสามารถแบ่งได้ดังนี้

1. วัยทารกในครรภ์มารดา เริ่มตั้งแต่มีการปฏิสนธิระหว่างเชื้อสุจิเพศชาย (บิดา) กับไข่ของเพศหญิง (มารดา) จนถึงกำหนดคลอดมีระยะเวลาประมาณ 9 เดือน
2. วัยทารกคัมน์นัมนมารดา ตั้งแต่แรกเกิดถึง 2 หรือ 2 ปี ครึ่ง
3. วัยเด็กที่ต้องกำชับในเรื่องการนมาซ (ละหมาดหรือการนมัสการพระเจ้า) และบัญญัติอิสลามอื่นๆ 7-10 ปี
4. วัยเด็กที่ต้องมีการทำโทย (เจียนติ) เมื่อละเลย หรือละเมิดบัญญัติอิสลาม และต้องแยกที่นอนของเด็กๆ (ทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ) ออกจากกัน เมื่ออายุ 10 ปี ขึ้นไป

จะเห็นได้ว่าไม่มีการกล่าวถึงเด็กวัย 3-7 ปี แต่ก็มิได้หมายความว่าเด็กวัยนี้ไม่มีความสำคัญ แต่ตรงข้ามเด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีความสำคัญมาก เมื่อพิจารณาจากการแบ่งวัยของเด็กที่ระบุในคัมภีร์อัล-กรุอัน และอัล-หะดีษ ระบุว่าวัยที่ต้องกำชับในเรื่องของการนมาซและบัญญัติอิสลามอื่นๆ

เริ่มที่ อายุ 7 ปี นั้นแสดงว่าก่อนหน้านั้นเด็กจะต้องมีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของเขามาก่อนแล้วเมื่อ อายุ 7 ปี จึงมีคำสั่งให้ปฏิบัติ นั่นคือ การเรียนรู้ในช่วง 3-7 ปีนั้นเอง และวิธีการที่ดีที่สุดก่อนที่จะมีการบังคับเมื่ออายุ 7 ปี คือ สร้างแบบอย่างให้เด็กได้เห็นและปฏิบัติตามเป็นวิถีที่บิดามารดา ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความใกล้ชิด ให้ความรัก ความอบอุ่น และเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อปลูกฝังรากฐานของ ศาสนธรรมให้กับเด็ก

อนัส แสงอารีย์ (2536) กล่าวถึง ฐานะของเด็กตามพระชนะของอิสลามที่มีการกล่าวถึง ในคัมภีร์อัลกรุ-อ่าน และฮิส-สุนนะฮ (วัจนะ และแบบอย่างของศาสนาดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ดังนี้

1. เด็กในฐานะเครื่องประดับชีวิตในโลกนี้ หมายถึงลูกๆ มีส่วนทำให้ชีวิตของบิดามารดาสมบูรณ์ขึ้นด้วยความรู้สึก ความสำนึกรับผิดชอบ การรู้จักสิทธิของผู้อื่น การทำงานและต่อสู้ดิ้นรน เพื่อความสุขและอนาคตของลูก อีกความหมายหนึ่งก็คือ เครื่องประดับที่หมายถึงเปลือกนอกที่ไม่ใช่เนื้อแท้และแก่นของชีวิต ไม่จริงยั่งยืน ต้องสูญสลายไปในที่สุด การมีลูกโดยไม่เข้าไปจัดการดูแลเอาใจใส่ เลี้ยงดูและให้การอบรมบ่มนิสัยไม่ได้มีความหมายอะไรแก่ชีวิต มีหน้าซำดองที่ตามมาคือปัญหาต่างๆ

2. เด็กในฐานะเป็นความรับผิดชอบของบิดามารดาและสังคมหมายความว่าบิดามารดาต้องรับผิดชอบลูกๆ ซึ่งความหมายของความรับผิดชอบในศาสนาอิสลามหมายถึงการมีหน้าที่ปกครองให้พ้นความเลวร้ายต่างๆ ทั้งบนโลกนี้และไฟนรก ดังนั้นพ่อแม่ต้องเตรียมการในสิ่งที่ดีๆ ให้กับลูก คือ การเลี้ยงดูและให้การอบรมที่ดีเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยปกป้องเขาให้พ้นจากความเลวร้ายต่างๆ ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

3. เด็กในฐานะเป็นทายาทของครอบครัวและสังคม หมายถึง เด็กเป็นผู้สืบทอดเผ่าพันธุ์มนุษย์ เป็นคนรุ่นใหม่ของสังคม แนวโน้มของสังคมขึ้นอยู่กับพวกเขา แต่แนวโน้มของพวกเขาขึ้นอยู่กับบิดามารดาและผู้ใหญ่เป็นหลัก

4. เด็กในฐานะที่เป็นผลไม้แห่งดวงใจ หมายถึง เป็นสุดยอดแห่งความรัก ความผูกพันกับชีวิต ความดี ความสวยงามและข่าวดี และทำอะไรให้เป็นผลไม้ที่มีคุณภาพ อร่อย สวยงาม และสมบูรณ์ ซึ่งขึ้นอยู่กับพ่อแม่และสิ่งแวดล้อม

5. เด็กในฐานะที่เป็นผู้บริสุทธิ์ หมายถึง มนุษย์เกิดมาในสภาพที่บริสุทธิ์เหมือนผ้าขาว อิสลามไม่เชื่อเรื่องบาปเดิม หรือกรรมเก่าของมนุษย์

6. เด็กในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม หมายความว่า เด็กที่เกิดมาทุกคนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่เขาใช้ชีวิตอยู่ เขาควรจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมหรือควรจะมีสิทธิที่จะได้รับความสนใจจากสังคมด้วย

7. เด็กในฐานะที่เป็นสิ่งหลงใจ หมายความว่าลูกเป็นของขวัญหรือเป็นของฝาก หรือเป็นความรับผิดชอบที่อัลลอฮฺทรงประทานให้แก่มนุษย์ พระองค์ทรงปรารถนาที่จะให้ประจักษ์ว่ามนุษย์ปฏิบัติอย่างไรกับลูกๆหรือเด็กๆ มนุษย์จะมีความรักและความเอ็นดูเมตตาแก่ลูก หรือไม่ ให้ความ

สนใจดูแลรับผิดชอบต่อลูกมากน้อยเพียงใด ดังนั้นมนุษย์จะผ่านการทดสอบนี้ไปได้อย่างประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้นขึ้นอยู่กับเหตุผลต่อไปนี้

- 7.1 เข้าใจเจตนาของอัลลอฮ์เกี่ยวกับเด็กหรือไม่และมากน้อยเพียงไร
- 7.2 รู้จักเด็กและเข้าใจธรรมชาติของเด็กหรือไม่และมากน้อยเพียงไร
- 7.3 รู้จักและเข้าใจในบทบาทสิทธิและหน้าที่ของเด็กหรือไม่และมากน้อยเพียงไร
- 7.4 รู้จักและเข้าใจวิธีการที่จะแสดงบทบาท สิทธิและหน้าที่ที่มีต่อเด็ก

ในด้านหนึ่งของการทดสอบอิสลามก็ไม่ลืมที่จะเตือนว่าอย่าให้ความสนใจและความรับผิดชอบที่เรามีต่อลูก หรือเด็กนั้นมีมากจนถึงขั้นหลงลืมตน ลืมอัลลอฮ์ และลืมหรือบกพร่องในภารกิจด้านอื่นๆ ที่มีต่อบุคคลและสังคม

กล่าวโดยสรุปสิทธิเด็กในทรรศนะอิสลามเป็นการให้ความหมายของครอบครัว คือ สถาบันหลักในการที่จะดำรงและรักษาไว้ซึ่งสิทธิต่างๆ ของเด็ก ถัดมาได้แก่บุคคลที่ใกล้ชิด เช่น ญาติพี่น้อง ต่อมา คือ สถาบันการศึกษา หรือครูผู้ให้การอบรมเด็ก และสุดท้าย คือ สถาบันรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่จะต้องเข้ามามีส่วนรับผิดชอบทั้งโดยตรงและโดยอ้อม สิทธิเด็กในทรรศนะของอิสลาม อนัส แสงอารีย์ (2536) อธิบายไว้ดังนี้

1. ชีวิตของลูก ขึ้นอยู่กับบิดามารดา นั่นคือ บิดามารดามีบทบาทความรับผิดชอบต่อชีวิตของลูก บิดามารดาต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีวิถีชีวิตที่ดี รักใคร่ปรองดองกันและช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยดี ทำให้ลูกเจริญเติบโตขึ้นมาเป็นเด็กที่มีความเจริญในชีวิต การเป็นคนดีของบิดามารดาจะส่งผลสะท้อนที่ดีต่อชีวิตของลูก และการเป็นคนดีของลูกจะส่งผลสะท้อนที่ดีต่อชีวิตของบิดามารดาเช่นกัน ทั้งชีวิตในโลกนี้และในปรโลก

2. ขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮ์ให้ลูกที่จะเกิดมาพ้นจากความชั่วต่างๆ พ่อแม่จะต้องขอพรจากอัลลอฮ์ตั้งแต่ลูกยังไม่ปฏิสนธิ

3. สามียจะต้องดูแลเอาใจใส่ภรรยาที่กำลังตั้งครรภ์ด้วยดีช่วงที่ภรรยาตั้งครรภ์เป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดช่วงหนึ่งของครอบครัว ผู้เป็นสามียจะต้องเข้ามามีส่วนช่วยทั้งในด้านการเสริมสร้างสุขภาพจิตแก่ภรรยา และช่วยแบ่งเบาภาระต่างๆ ภายในบ้านที่นางรับผิดชอบอยู่ เพื่อไม่ให้เด็กที่อยู่ในครรภ์ได้รับการกระทบกระเทือน เพื่อการให้ความสำคัญกับช่วงเวลานี้ หลักการปฏิบัติทางศาสนาบางประการที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่เด็กที่อยู่ในครรภ์ เช่น การถือศีลอดของมารดา ได้รับการผ่อนปรนให้ด้วยการให้ทานชดเชยได้ อิสลามถือว่าอันใดที่เป็นธรรมชาติอันบริสุทธิ์ของมนุษย์นั้นไม่ควรที่จะฝ่าฝืน

4. สิทธิของทารกแรกเกิด (หน้าที่ของบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดู)

- 4.1 แสดงความยินดีกับบิดามารดาของเด็กที่เพิ่งเกิดใหม่และขอพรให้

- 4.2 อะซาน (การประกาศเพื่อเชิญชวนสู่การละหมาด) และอิกอมะฮ์ (การกล่าวก่อนเริ่มละหมาด) ข้างหูของเด็กทารก โดยอะซานเบาๆ ข้างหูขวา และอิกอมะฮ์เบาๆ ข้างหูซ้ายเมื่อทารกถูก

คลอดออกมาจากครรภ์ของมารดา เพื่อให้สิ่งแรกที่สัมผัสประสาทการได้ยินของมนุษย์เป็นถ้อยคำของการเรียกร้องเชิญชวนที่ประกอบขึ้นด้วยความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์ และประโยคปฏิญาณตนในการเข้ารับนับถืออิสลาม

4.3 ทำตะหนัก (เปิดปากเด็กทารก) โดยการเคียวอินทผาลัม หรือถ้าไม่มีให้ใช้ผลไม้ชนิดอื่น ที่มีประโยชน์ที่หาได้แทนได้ แล้วป้อนให้เด็กแรกเกิดเพียงเล็กน้อย โดยการใช้นิ้วมือที่สะอาดป้ายเบาๆ ในปากเด็กให้ทั่ว เพื่อให้ลิ้นปาก และเหงือกเริ่มทำงาน เตรียมตัวเพื่อดูดนมแม่

4.4 โกงมไฟ มีแบบอย่างการปฏิบัติจากท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) คือ โกงมไฟวันที่ 7 หลังคลอด โดยโกงมทั้งหมดของทารกแล้วนำไปชั่งน้ำหนักแล้วเทียบค่าน้ำหนักนั้นด้วยเงิน และนำไปบริจาคแก่คนยากจน การโกงมไฟทำเพื่อสุขภาพการดูแลและทำความสะอาดศีรษะ และผลในทางสังคมจากการบริจาคตาน ซึ่งให้เห็นว่ามนุษย์เกิดมาต้องเกี่ยวข้องกับสังคมและต้องรับผิดชอบต่อสังคม

4.5 ตั้งชื่อเด็ก ให้ตั้งชื่อเมื่อพร้อมนั้นคือ หาชื่อที่ดีได้ หรือตามความจำเป็น เช่นการที่ต้องชื่อตามกฎหมาย มีหลักการในการตั้งชื่อ คือ เลือกชื่อที่ดีและไพเราะ หลีกเลียง จากชื่อที่เลวและไม่สุภาพทั้งหลาย หลีกเลียงจากชื่อที่มีความหมายเกี่ยวกับโชคร้ายหรือลางร้าย หลีกเลียงจากชื่อที่เฉพาะเจาะจงสำหรับอัลลอฮ์เท่านั้น หลีกเลียงจากชื่อที่มีความหมายบอกถึงความสำเร็จ หรือโชคดี หลีกเลียงจากชื่อที่เป็นชื่อเรียกเทพเทวดา หรือเจว็ดที่ถูกเคารพบูชา หลีกเลียงจากชื่อที่มีลักษณะไปในทางหลงใหล เลื่อนลอย ไร้สาระ เพื่อฝัน ให้ตั้งชื่อเล่นว่า บิดาของ.... หรือมารดาของ.....

4.6 อะกิเกาะ คือ การเชือดแพะหรือแกะ เพื่อปรุงอาหารเลี้ยงแขกเนื่องจากเด็กที่เกิดใหม่ เมื่อเด็กอายุได้ 7 วัน

4.7 ทำคิตาน หมายถึง การขลิบปลายหนังหุ้มอวัยวะเพศชายออกซึ่งจะทำในช่วงวันแรกๆ

4.2 หลักการทางศาสนาอิสลามในการพัฒนาเด็ก

4.2.1 กระบวนการพัฒนามนุษย์ ตามหลักการทางศาสนาอิสลามพระเจ้ามีจุดประสงค์ในการสร้างมนุษย์เพื่อการเคารพภักดี หรือเรียกว่าอิบาอะห์ เป็นการเฉพาะการปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของพระองค์จึงเป็นภารกิจของมนุษย์ อันจะทำให้เขาได้พบกับความสมบูรณ์ในบั้นปลายของชีวิต นั่นคือใกล้ชิดพระองค์ ได้รับความเมตตาจากพระองค์ เพื่อให้ชีวิตของมนุษย์ดำเนินภารกิจเพื่อพระองค์อย่างราบรื่น พระองค์ยังกำหนดให้สิ่งที่ถูกสร้างทั้งหมด ไม่ว่าจะอยู่ในโลกแห่งการกำหนดกฎเกณฑ์ตายตัว หรือโลกที่สัมพันธ์กับสภาวะโดยทั่วไปนั้น ก็เพื่ออำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ทั้งสิ้น และพระองค์ยังกำหนดหน้าที่ของมนุษย์ไว้ 2 ส่วนคือ หน้าที่ต่อพระองค์ และหน้าที่ต่อสังคม ดังนั้นกระบวนการพัฒนามนุษย์ตามหลักศาสนาอิสลามจึงเป็นหน้าที่ของบิดา มารดา ที่จะต้องอบรมสั่งสอน ทั้งทางด้านจิตใจ สติปัญญา สรีระ และสังคม

4.2.2 กระบวนการพัฒนาสติปัญญา หลักการทางศาสนาอิสลามแบ่งประเภทของความรู้เป็น 2 ประเภท คือ ศาสตร์ที่เป็นฟิรฎูอิน หมายถึง ศาสตร์ที่บังคับให้ผู้ที่เป็นมุสลิมทุกคนต้องศึกษา และต้องปฏิบัติตาม ศาสตร์ดังกล่าวเกี่ยวกับหลักศรัทธา และจริยธรรม โดยมุ่งเน้นให้มนุษย์เป็นผู้ที่สมบูรณ์ และควรวางพื้นฐานให้แก่เด็กๆ สำหรับการเป็นมุสลิมที่ดี เมื่อพวกเขาโตขึ้น ศาสตร์ที่ 2 คือ ศาสตร์ที่เป็นฟิรฎูกิฟายะฮ์ ศาสตร์ที่บังคับเฉพาะสมาชิกบางส่วนของสังคม เช่น วิชาแพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หากสังคมใดไม่มีผู้ที่ศึกษาศาสตร์เหล่านี้ ศาสตร์เหล่านี้จะกลายเป็นศาสตร์บังคับสำหรับทุกคนทันที เนื่องจากศาสตร์นี้มุ่งเน้นการพัฒนาและสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นในสังคม

4.2.3 กระบวนการพัฒนาคุณธรรม โครงสร้างของอิสลามมีหลักการสำคัญ 2 ประการคือ หลักศรัทธา 6 ประการ และหลักปฏิบัติ 5 ประการ ถือเป็นโครงสร้างสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมตามแนวทางอิสลาม และหลักการของศาสนาอิสลามให้ความสำคัญกับความตักวา หมายถึง ความยำเกรงต่อพระเจ้า นั่นคือ สิ่งสำคัญที่ทำให้มุสลิมเกรงกลัวต่อบาปเพราะความยำเกรงต่อพระเจ้า นั่นคือ สิ่งสำคัญที่ทำให้มุสลิมเกรงกลัวต่อบาปเพราะความยำเกรง ไม่ทำในสิ่งที่พระเจ้าห้าม เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ หะรอม หรือบาป และคัมภีร์อัลกุรอาน ได้กล่าวถึง การยอมรับการให้เกียรติกันและกันไว้เพื่อเป็นการสร้างคุณธรรม คือ

“และเมื่อท่านทั้งหลายได้รับการการวะ ก็จงให้การการวะที่ดีกว่า หรือตอบแทนการการวะนั้น”

4.2.4 กระบวนการกัลยาณมิตร หลักการและคำสอนของศาสนาอิสลามให้ความสำคัญกับมารดา จากอัลอะดิษ หรือ คำสอนของศาสดา ที่ชายผู้หนึ่งถามท่านศาสดาว่า

“ใครคือผู้ทรงสิทธิ์ในการเป็นสหายที่ดีของข้าพเจ้า ท่านศาสดาตอบว่า แม่ของท่าน เขาถามอีกว่า รองลงมาคือใคร ท่านศาสดาตอบว่า แม่ของท่าน เขาถามว่าต่อไปเป็นใคร ท่านศาสดาตอบว่า แม่ของท่าน ถามอีกว่า ต่อไปเป็นใครอีก ท่านศาสดาตอบว่า พ่อของท่าน”

(รายงานโดย บุคคอรีย์ และมุสลิม)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกสรี สุวรรณเรืองศรี (2542) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ตามแนวคิดพหุวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาล ในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้” การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนตามแนวคิดพหุวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาลในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากรณีศึกษา คือ ประชาชนบ้านตะโละแอละ และบุคลากรโรงเรียนบ้านตะโละแอละ ในปี พ.ศ. 2541-2542 อำเภอท้ายเขา จังหวัดภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มทำงาน

และสมาชิกสนับสนุน ผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ พบว่า การสอนระดับอนุบาลแสดงให้เห็น การยอมรับ และเห็นคุณค่าวัฒนธรรมตนเอง และวัฒนธรรมอื่นใน 7 องค์ประกอบ คือ 1) การจัด ประสบการณ์การสอนระดับอนุบาล 2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน 3) ความสัมพันธ์ ระหว่างบุคลากรในโรงเรียนที่มีต่อนักเรียนและชุมชน 4) วิสัยทัศน์ 5) สภาพแวดล้อมและสื่อ 6) ภูมิปัญญาชุมชน 7) นโยบายร่วมกันของโรงเรียนและชุมชน

จิรภรณ์ มั่นเศรษฐวิทย์ (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อ เสริมสร้างพหุปัญญาให้กับเด็กวัยอนุบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามแนวคิดพหุวัฒนธรรม” โดยการศึกษาวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพหุปัญญา 8 ด้าน ได้แก่ 1) ภาษา 2) เหตุผลและคณิตศาสตร์ 3) มิติสัมพันธ์ 4) ร่างกาย 5) คนตรี 6) การเข้าใจผู้อื่น 7) การเข้าใจตนเอง และ 8) การเข้าใจธรรมชาติ ให้กับเด็กวัยอนุบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ตามแนวคิด พหุวัฒนธรรมกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ เด็กวัยอนุบาลที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่เรียนร่วมกันเป็น ลักษณะพหุวัฒนธรรม ระหว่างเด็กไทยนับถือศาสนาพุทธ และเด็กไทยนับถือศาสนาอิสลาม กำลังศึกษา อยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 30 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) หลังการทดลองใช้รูปแบบการสอนฯ กลุ่มทดลองมีคะแนนพหุปัญญาทั้ง 8 ด้าน สูงกว่าก่อน การทดลองใช้รูปแบบการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) หลังการทดลองใช้รูปแบบ การสอน กลุ่มทดลองมีคะแนนพหุปัญญาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 3) ผลการวิเคราะห์โอกาสในการพัฒนาพหุปัญญา จากการทดลองใช้รูปแบบการสอนพบว่า รูปแบบ การสอนเอื้อต่อการพัฒนาพหุปัญญาทั้ง 8 ด้าน ของเด็กวัยอนุบาล

Anicich ,Maggie, และ Kirk,Rea (1999) ได้นำเสนอรายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาที่ตระหนัก เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมที่ได้นำไปใช้ในโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในชั้นเรียนระดับ ปฐมวัยของโรงเรียนแถบชานเมืองของลอสแอนเจลิส โครงการนี้พยายามสนับสนุนให้เด็กๆ มีความ ภาคภูมิใจในเชื้อชาติของตนเองและลดอคติทางเชื้อชาติ โครงการนี้ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 2 เดือน พบว่า มีรูปแบบพฤติกรรมหลัก 4 รูปแบบ ที่เด็กแสดงออกมานั้นคือ 1) ความรู้สึกทางบวกต่อตนเอง 2) ความสัมพันธ์ในทางบวกระหว่างตนเองและคนอื่นๆ 3) ทักษะคติในทางบวกเกี่ยวกับวัฒนธรรม และ 4) ความร่วมมือระหว่างเด็กๆ ที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่าง กิจกรรมซึ่งใช้ในการสร้างความรู้สึก ทางบวกต่อตนเอง คือ การอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับความแตกต่างกันของแต่ละคน การเล่นด้วยกันกับคน อื่นๆ การดูความแตกต่างของนักเรียน การเตรียมให้มี การเขียนประวัติตนเองหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ชื่อ เพศ อายุ ที่อยู่ โดยการเขียนและวาดภาพประกอบจากเพื่อนๆ และการจัดให้มีเด็กหนึ่งคนที่เป็น “ดาวเด่นของสัปดาห์” ในการสนับสนุนให้มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตนเองกับผู้อื่นให้ช่วยให้เด็กๆ แยกแยะความเหมือนและความต่าง มีกิจกรรมการเขียนวารสารรายวัน การแสดงละครและอื่นๆ ในการสร้างความรู้สึกทางบวกเกี่ยวกับวัฒนธรรม ครูใช้เกมที่ตรวจสอบความแตกต่างและความเหมือน ของนักเรียน แล้วให้เด็กได้รู้ว่าพวกเขามีทั้งความเหมือนและความแตกต่าง ในการสร้าง ความร่วมมือ

ระหว่างเด็กๆ ที่มาจากวัฒนธรรมที่ต่างต่างนั้นครูได้เชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมด้วย การนำสื่อการเรียนมาจากที่บ้านแล้วเล่าเรื่องสั้นๆ เกี่ยวกับพวกเขาและวัฒนธรรมของพวกเขา และยังมีกิจกรรมในการให้เด็กแต่ละคนได้ปะติดปะต่อภาพของเพื่อนๆ ในช่องสี่เหลี่ยมโดยให้มีการจับคู่กันเกี่ยวกับสีผิวของเพื่อนๆ และเด็กๆ ได้สรุปว่า “พวกเราล้วนเหมือนกันและพวกเรานั้นต่างกันอย่างสิ้นกัน”

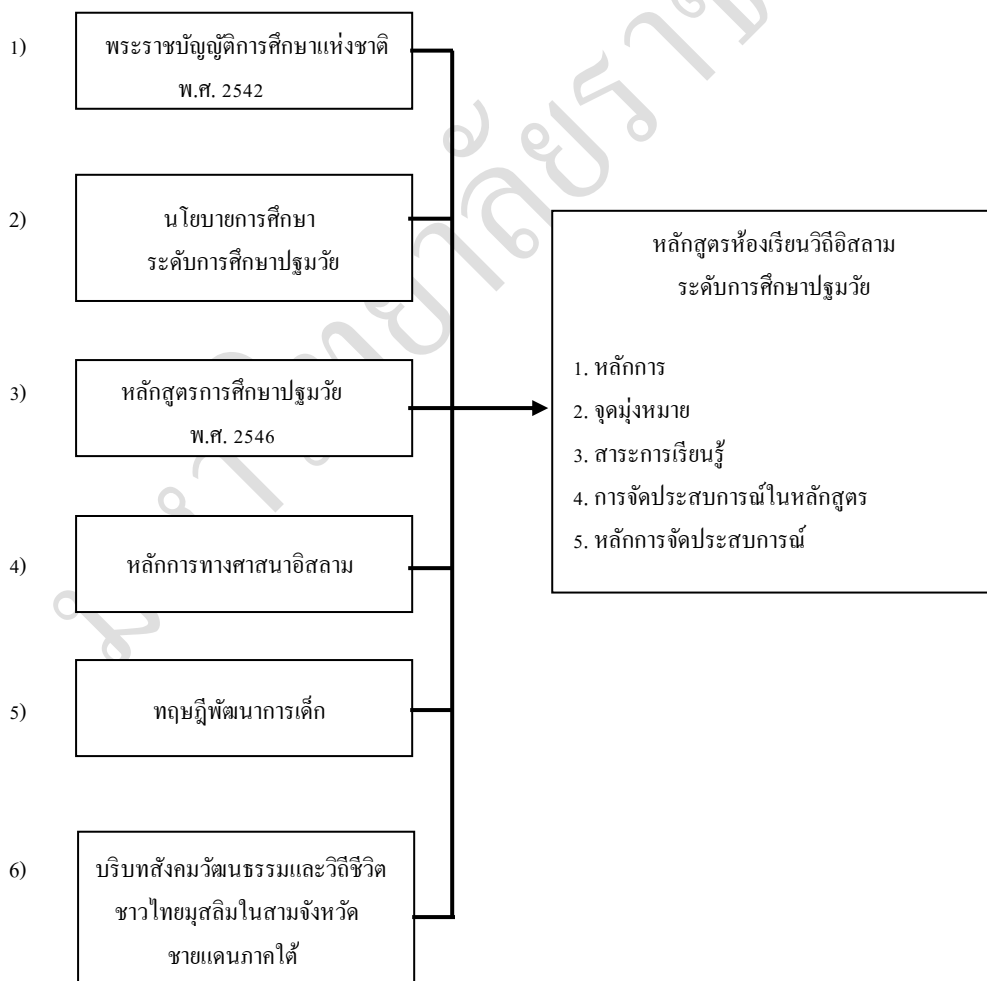
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ในการพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามในระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฯ ที่พัฒนาขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิและทดลองใช้บางส่วนกับโรงเรียนนาร่อง จำนวน 3 โรงเรียน โดยทดลองกับนักเรียนระดับการศึกษาปฐมวัย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพในการพัฒนาหลักสูตรฯ และประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตร โดยการสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ในขณะที่ทดลองใช้หลักสูตรฯ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ได้รับการส่งเสริมจากหลักสูตรด้วยการสังเกต ประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา ร่วมกับตัวอย่างผลงานของเด็ก โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย (conceptual framework)

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้แบ่งเป็นขั้นตอนการวิจัย 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 เตรียมการ เพื่อกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาและการประเมินผลหลักสูตรฯ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2 เลือกประชากรและกรณีศึกษา และการศึกษาในพื้นที่เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานชุมชน ศึกษาบริบทของปัญหาโดยใช้การมีส่วนร่วมจากประชาชน

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กเล็กอายุ 4-5 ปี ที่อยู่ในโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมชาวไทยมุสลิมภาคใต้ นับถือศาสนาอิสลาม

2) กรณีศึกษาโรงเรียนนำร่อง คือ นักเรียนระดับอนุบาล 2 และ 3 จำนวน 180 คน ซึ่งมาจากโรงเรียนในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปีการศึกษา 2555 จำนวน 3 โรงเรียน โดยมีวิธีการคัดเลือกโรงเรียนกรณีศึกษาตามเกณฑ์ ดังนี้

- เป็นโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและต้นสังกัด

- เป็นโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม 100%

- จับลากเพื่อให้ได้โรงเรียนเพียง 3 โรงเรียนเข้าร่วมโครงการ

ขั้นที่ 2 สร้างหลักสูตรฯ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน ดังนี้

1) กำหนดกรอบแนวคิดและสาระสำคัญของหลักสูตรฯ ประกอบด้วย แนวคิด หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การดำเนินการใช้หลักสูตรฯ การประเมินผลการใช้หลักสูตรฯ โดยใช้ข้อมูลในขั้นที่ 1 เพื่อการสร้างหลักสูตรฯ

2) สร้างหลักสูตรฯ

3) สร้างเครื่องมือ และเอกสาร สื่อประกอบการใช้หลักสูตรฯ

- คู่มือการใช้หลักสูตรฯ

- แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตรฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากแบบประเมินคุณภาพหลักสูตรฯ แบบสังเกตการณ์แสดงออกถึงการยอมรับการอยู่ร่วมกันของเด็กเล็กแบบสัมผัสความพึงพอใจของบุคลากรในโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียน พอร์ตโฟลิโอขณะทำการสอนของครู แนวคำถาม และดัชนีข้อมูลที่พัฒนาขึ้นชุดหนึ่ง และแบบบันทึกข้อมูลสนาม เพื่อการเปลี่ยนแปลง ลักษณะการพัฒนาปัญหาหรืออุปสรรคของการพัฒนา

ขั้นที่ 3 หาประสิทธิภาพของหลักสูตรฯ โดยการทดลองใช้และเก็บรวบรวมข้อมูล มีวิธีการดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1) เตรียมการก่อนทดลองใช้หลักสูตรฯ เป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานชุมชน และสภาพการส่งเสริมการยอมรับการอยู่ร่วมกันของโรงเรียนนำร่อง

- 2) ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรฯ โดยใช้หลักสูตรฯ ที่พัฒนาขึ้นกับโรงเรียนนำร่อง
- 3) ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเสนอผลการศึกษา

ขั้นที่ 4 การประเมินผลหลักสูตรฯ ปรับปรุงหลักสูตรฯ และนำเสนอหลักสูตรฯ โดยนำผลจากขั้นที่ 3 มาพิจารณาร่วมกับประเมินความพึงพอใจของบุคลากรในโรงเรียน ชุมชน และผู้ปกครองต่อหลักสูตรฯ

ขั้นที่ 5 การถอดบทเรียนและสังเคราะห์องค์ความรู้ โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฯ ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมถอดบทเรียน รวมทั้งเป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดโครงการวิจัยนำเสนอด้วยตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

ประเด็นที่วิเคราะห์	สถิติ/การวิเคราะห์	การนำเสนอ
1. ความถูกต้องเหมาะสมของ หลักการทางศาสนาอิสลาม และพัฒนาการเด็กปฐมวัย	1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ - ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) - ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) - การทดสอบแบบที (t-test) 2. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ - การจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) - การสร้างข้อสรุปด้วยการ วิเคราะห์แบบอุปนัย (Analysis Induction) - การวิเคราะห์แบบตีความ (Interpretation Analysis) โดยการ ทำข้อมูลการบรรยายแบบเข้มข้น (Thick Description) ดูการ เปลี่ยนแปลง สาเหตุลักษณะของ การพัฒนาอุปสรรค และปัญหาที่ เกิดขึ้น	- ความเรียงประกอบตาราง - พรรณนา - ตัวอย่างผลงาน ภาพถ่าย บันทึกคำพูดเด็ก ฯลฯ
2. ประเมินความเหมาะสม หลักสูตรฯ	1. เชิงปริมาณ - ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) - ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) 2. เชิงคุณภาพ - ข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพ	- ความเรียงประกอบตาราง

(ต่อ)

ประเด็นที่วิเคราะห์	สถิติ/การวิเคราะห์	การนำเสนอ
3. ประเมินความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ บุคลากรในโรงเรียน ชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน	1. เชงปริมาณ - ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) - ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) 2. เชงคุณภาพ - ข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพ	- ความเรียงประกอบตาราง
4. ประเมินคุณภาพหลักสูตรฯ	1. เชงปริมาณ - ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) - ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) 2. เชงคุณภาพ - ข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพ	- ความเรียงประกอบตาราง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ปรากฏผลการศึกษาที่สามารถนำเสนอในรายละเอียดของหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

หลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลาม

1. หลักการของหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัย มีหลักการสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

- 1.1 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนากลุ่มเด็กปฐมวัยทุกประเภททุกชาติพันธุ์ และทุกกลุ่ม-วัฒนธรรม
- 1.2 ยึดหลักการยอมรับและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
- 1.3 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจนำไปสู่ความรัก ความศรัทธา และมีคุณธรรม จริยธรรมอย่างแน่วแน่
- 1.4 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กได้คิดและมีผลผลิตจากความคิด
- 1.5 ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาแบบพหุภาษา
- 1.6 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัย เป็นการบูรณาการหลักการศึกษาศาสตร์กับหลักการทางศาสนาอิสลามที่เด็กปฐมวัยควรรู้ และสามารถเรียนรู้ได้ผ่านการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาด้วยการลงมือปฏิบัติจริง โดยครูผู้สอนในระดับการศึกษาปฐมวัยสามารถบูรณาการภายในกิจกรรมการเรียนรู้ตามหัวเรื่องเรียนรู้ โดยเด็กปฐมวัยจะได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งทางด้านการพัฒนาตามวัยและการปลูกฝังความรัก ความศรัทธาต่อพระเจ้า เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร ดังนี้

- 2.1 มีคุณธรรม/จริยธรรม ตามแนวทางของหลักการแห่งอิสลาม
- 2.2 มีความอดทน อดกลั้น
- 2.3 มีทักษะภาษา และรู้หนังสือ
- 2.4 มีพัฒนาการที่สมบูรณ์และสมดุลตามวัย
- 2.5 มีความรักในสันติภาพ
- 2.6 มีความศรัทธาต่อพระเจ้า

3. สารการเรียนรู้ของหลักสูตร

สารการเรียนรู้ตามหัวเรื่องเรียนรู้ “เด็กดีของพระเจ้า” เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับตัวตนของเด็กเพื่อเชื่อมโยงกับพระเจ้าทั้งในด้านของความสัมพันธ์ เชื่อมโยง และบทบาทหน้าที่ต่อพระเจ้า ศาสดาของพระเจ้า คัมภีร์ของพระเจ้า และศาสนาอิสลามซึ่งเป็นศาสนาของพระเจ้า โดยยึดสาระที่ควรเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นหลักในการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดสาระการเรียนรู้ ดังนี้

3.1 พระเจ้าของฉัน เด็กควรรู้จักชื่อ ความหมายของชื่อ ที่มาของชื่อตนเอง วันเกิดของตนเองและเพื่อน รูปร่างลักษณะความเหมือน ความต่างของตนเองกับเพื่อน ครอบครัวของตนเอง ภาษาที่ใช้ที่บ้าน พระนามและคุณลักษณะของพระเจ้าบทบาทหน้าที่ต่อพระเจ้า และสิ่งที่พระเจ้ากำหนดเป็นหลักการสำคัญของศาสนาอิสลาม

3.2 ศาสดาของฉัน เด็กควรรู้จักนามของศาสดา ประวัตินี้และจริยวัตรของศาสดา คำสอนของศาสดา สถานที่สำคัญในประวัติศาสตร์ สถานที่สำคัญในชุมชน ศาสนสถาน รวมถึงบุคคลสำคัญในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา การทำหน้าที่และการเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตาม การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

3.3 คัมภีร์ของฉัน เด็กๆ ควรเรียนรู้เกี่ยวกับคำในภาษาอาหรับพื้นฐาน คำสอนของพระเจ้า บทคุอาฮ์ต่างๆ

3.4 ฉันกับอิสลาม เด็กๆ ควรเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การปฏิบัติศาสนกิจตามหลักการศาสนาอิสลาม วัฒนธรรมวิถีชีวิตแบบอิสลาม การเปลี่ยนแปลงของภูมิศาสตร์โลก ภัยธรรมชาติ สถานการณ์เรื่องราวในชีวิตประจำวัน

4. การจัดประสบการณ์ในหลักสูตร

การจัดประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัย จัดโดยกำหนดเรื่องตามสาระ ตามหัวเรื่องเรียนรู้ และจัดประสบการณ์ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายมีความน่าสนใจ มุ่งเน้นให้เด็กได้คำตอบผ่านการลงมือปฏิบัติ และมีผลผลิตจากการเรียนรู้

5. หลักการจัดประสบการณ์

5.1 การจัดกลุ่มผู้เรียน

5.1.1 จัดเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น เพื่อทำกิจกรรมที่ได้ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับวรรณกรรม และกิจกรรมการอ่านวรรณกรรมที่เป็นการฟังคณะอ่านวรรณกรรม อ่านร่วมกัน ในการอ่านโดยเริ่มจากการอ่านวรรณกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นแบบอย่างที่ดีในการอ่าน และให้มีลักษณะนิสัยที่ดี

5.1.2 จัดเป็นกลุ่มย่อย และเป็นรายบุคคล เมื่อต้องการทำกิจกรรมการอ่านอิสระ และเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดทบทวนและสะท้อนเรื่องราวจากวรรณกรรมออกมา ทั้งการพูดหรือสร้างสรรค์งานออกมาในรูปแบบต่างๆ

5.2 บรรยากาศในการเรียนรู้

5.2.1 ตระหนัก ขอมรับ และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมทางสังคมของผู้เรียน

5.2.2 ส่งเสริมการรัก และเห็นคุณค่าของการอ่านหนังสือทุกประเภท

5.3 สภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนการสอน

ใช้วัสดุอุปกรณ์ในการตกแต่งห้องที่ส่งเสริมการรัก และเห็นคุณค่าการอ่าน และหนังสือทุกประเภท แสดงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม และใช้สื่อวรรณกรรมทั้งวรรณกรรมทั้งวรรณกรรมชุมชน และวรรณกรรมของชาติที่หลากหลาย

5.4 ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน

ระยะเวลาในการเรียนการสอนตามเรื่อง que ผู้เรียนสามารถยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของผู้เรียน โดยใช้ช่วงเวลาบ่ายหลังจากคั่นนอนของทุกวันในการจัดกระบวนการเรียนการสอน แบ่งเป็นช่วงเวลา 2 ช่วง คือ

5.4.1 กิจกรรมกลุ่มใหญ่ ประมาณ 20 นาที

5.4.2 กิจกรรมกลุ่มย่อย และรายบุคคล ประมาณ 60 นาที ยืดหยุ่นได้ตามความสนใจ

5.5 การประเมินผลการเรียนรู้

อยู่บนพื้นฐานของแนวคิดการประเมินจากสถานการณ์จริง (authentic assessment) โดยใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เก็บรวบรวมข้อมูลของเด็กแต่ละคน ตามระบบตัวบ่งชี้และระบบตัวอย่างชิ้นงาน แล้วสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กเป็นรายบุคคล และของเด็กทั้งห้องเรียน

โดยมีตัวบ่งชี้พฤติกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) ตัวบ่งชี้พฤติกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
- 2) ตัวบ่งชี้พฤติกรรมการเรียนรู้ตามผลลัพธ์การเรียนรู้

ผลลัพธ์การเรียนรู้	ตัวบ่งชี้
1. มีคุณธรรม จริยธรรม	1. สามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตนเอง 2. สามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีความกตัญญูกตเวที 3. สามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อการทำงานที่มีต่อผู้อื่น/สังคม 4. สามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีความซื่อสัตย์
2. มีความอดทน อดกลั้น	1. สามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมยอมรับและเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ของตนเองและผู้อื่น 1.1 การยอมรับและเห็นคุณค่าในภาษา 1.2 การยอมรับและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมตามเชื้อชาติ 1.3 การยอมรับและเห็นคุณค่าของความรู้ ความสามารถและคุณงามความดี 2. สามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ 3. สามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมเข้าใจและยอมรับในมิตรภาพ
3. มีทักษะการรู้หนังสือและการใช้ภาษา	1. มีทักษะการฟัง 2. มีทักษะการพูด 3. มีทักษะการอ่าน 4. มีทักษะการเขียน

(ต่อ)

ผลลัพธ์การเรียนรู้	ตัวบ่งชี้
4. มีพัฒนาการที่สมบูรณ์และสมดุลตามวัย	1. มีพัฒนาการด้านร่างกาย 2. มีพัฒนาการด้านอารมณ์/จิตใจ 3. มีพัฒนาการด้านสังคม 4. มีพัฒนาการด้านสติปัญญา
5. มีความรักในสันติภาพ	1. สามารถเรียนรู้ความแตกต่าง ความเหมือน โดยยอมรับและเห็นคุณค่าของสิ่งที่แตกต่างและเหมือนได้ 2. สามารถเรียนรู้วัฒนธรรมของตนเองและผู้อื่นได้ 3. สามารถทำงาน เล่น และใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับเพื่อนๆ ที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมเดียวกัน และต่างวัฒนธรรมได้
6. มีความศรัทธาต่อพระเจ้า	1. สามารถปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามที่เหมาะสมกับวัยได้ 2. สามารถปฏิญาณตนต่อพระเจ้าและเข้าใจความหมาย 3. สามารถบอกได้ถึงหน้าที่ที่มีต่อพระเจ้าได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ดำเนินการศึกษาวิจัยกับโรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 3 โรงเรียน สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และมีข้อเสนอแนะการวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งปรากฏผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

หลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลาม

1. หลักการของหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัย มีหลักการสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

- 1.1 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนากล้ามเนื้อเด็กปฐมวัยทุกประเภททุกชาติพันธุ์ และทุกกลุ่ม-วัฒนธรรม
- 1.2 ยึดหลักการยอมรับและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
- 1.3 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจนำไปสู่ความรัก ความศรัทธา และมีคุณธรรม จริยธรรมอย่างแน่วแน่
- 1.4 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กได้คิดและมีผลผลิตจากความคิด
- 1.5 ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาแบบพหุภาษา
- 1.6 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัย เป็นการบูรณาการหลักการศึกษาศาสตร์กับหลักการทางศาสนาอิสลามที่เด็กปฐมวัยควรรู้ และสามารถเรียนรู้ได้

ผ่านการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาด้วยการลงมือปฏิบัติจริง โดยครูผู้สอนในระดับการศึกษาปฐมวัยสามารถบูรณาการภายในกิจกรรมการเรียนรู้ตามหัวเรื่องเรียนรู้ โดยเด็กปฐมวัยจะได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งทางด้านการพัฒนาการตามวัยและการปลูกฝังความรัก ความศรัทธาต่อพระเจ้า เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร ดังนี้

- 2.1 มีคุณธรรม/จริยธรรม ตามแนวทางของหลักการแห่งอิสลาม
- 2.2 มีความอดทน อดกลั้น
- 2.3 มีทักษะภาษา และรู้หนังสือ
- 2.4 มีพัฒนาการที่สมบูรณ์และสมดุลตามวัย
- 2.5 มีความรักในสันติภาพ
- 2.6 มีความศรัทธาต่อพระเจ้า

3. สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร

สาระการเรียนรู้ตามหัวเรื่องเรียนรู้ “เด็กดีของพระเจ้า” เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับตัวตนของเด็กเพื่อเชื่อมโยงกับพระเจ้าทั้งในด้านของความสัมพันธ์ เชื่อมโยง และบทบาทหน้าที่ต่อพระเจ้านิศาสดาของพระเจ้า คัมภีร์ของพระเจ้า และศาสนาอิสลามซึ่งเป็นศาสนาของพระเจ้า โดยยึดสาระที่ควรเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นหลักในการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดสาระการเรียนรู้ ดังนี้

3.1 พระเจ้าของฉัน เด็กควรรู้จักชื่อ ความหมายของชื่อ ที่มาของชื่อตนเอง วันเกิดของตนเองและเพื่อน รูปร่างลักษณะความเหมือน ความต่างของตนเองกับเพื่อน ครอบครัวของตนเอง ภาษาที่ใช้ที่บ้าน พระนามและคุณลักษณะของพระเจ้าบทบาทหน้าที่ต่อพระเจ้า และสิ่งที่พระเจ้ากำหนดเป็นหลักการสำคัญของศาสนาอิสลาม

3.2 ศาสนาของฉัน เด็กควรรู้จักนามของศาสดา ประวัติดั้งเดิมและจริยวัตรของศาสดา คำสอนของศาสดา สถานที่สำคัญในประวัติศาสตร์ สถานที่สำคัญในชุมชน ศาสนสถาน รวมถึงบุคคลสำคัญในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา การทำหน้าที่และการเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตาม การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

3.3 คัมภีร์ของฉัน เด็กๆ ควรเรียนรู้เกี่ยวกับคำในภาษาอาหรับพื้นฐาน คำสอนของพระเจ้านบิตูอาฮ์ต่างๆ

3.4 จัดกับอิสลาม เด็กๆ ควรเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การปฏิบัติศาสนกิจตามหลักการศาสนาอิสลาม วัฒนธรรมวิถีชีวิตแบบอิสลาม การเปลี่ยนแปลงของภูมิศาสตร์โลก ภัยธรรมชาติ สถานการณ์เรื่องราวในชีวิตประจำวัน

4. การจัดประสบการณ์ในหลักสูตร

การจัดประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัย จัดโดยกำหนดเรื่องตามสาระ ตามหัวเรื่องเรียนรู้ และจัดประสบการณ์ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายมีความน่าสนใจ มุ่งเน้นให้เด็กได้คำตอบผ่านการลงมือปฏิบัติ และมีผลผลิตจากการเรียนรู้

4.1 หลักการจัดประสบการณ์

4.1 การจัดกลุ่มผู้เรียน

1) จัดเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น เพื่อทำกิจกรรมที่ได้ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับวรรณกรรม และกิจกรรมการอ่านวรรณกรรมที่เป็นการฟังคณะอ่านวรรณกรรม อ่านร่วมกัน ในการอ่านโดยเริ่มจากการอ่านวรรณกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นแบบอย่างที่ดีในการอ่าน และให้มีลักษณะนิสัยที่ดี

2) จัดเป็นกลุ่มย่อย และเป็นรายบุคคล เมื่อต้องการทำกิจกรรมการอ่านอิสระ และเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดทบทวนและสะท้อนเรื่องราวจากวรรณกรรมออกมา ทั้งการพูดหรือสร้างสรรค์งานออกมาในรูปแบบต่างๆ

4.2 บรรยากาศในการเรียนรู้

1) ตระหนัก ขอมรับ และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมทางสังคมของผู้เรียน

2) ส่งเสริมการรัก และเห็นคุณค่าของการอ่านหนังสือทุกประเภท

4.3 สภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนการสอน

ใช้วัสดุอุปกรณ์ในการตกแต่งห้องที่ส่งเสริมการรัก และเห็นคุณค่าการอ่าน และหนังสือทุกประเภท แสดงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม และใช้สื่อวรรณกรรมทั้งวรรณกรรมทั้งวรรณกรรมชุมชน และวรรณกรรมของชาติที่หลากหลาย

4.4 ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน

ระยะเวลาในการเรียนการสอนตามเรื่อง que ผู้เรียนสามารถยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของผู้เรียน โดยใช้ช่วงเวลาบ่ายหลังจากตื่นนอนของทุกวันในการจัดกระบวนการเรียนการสอน แบ่งเป็นช่วงเวลา 2 ช่วง คือ

- 1) กิจกรรมกลุ่มใหญ่ ประมาณ 20 นาที
- 2) กิจกรรมกลุ่มย่อย และรายบุคคล ประมาณ 60 นาที ยืดหยุ่นได้ตามความสนใจ

4.5 การประเมินผลการเรียนรู้

อยู่บนพื้นฐานของแนวทางการประเมินจากสถานการณ์จริง (authentic assessment) โดยใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เก็บรวบรวมข้อมูลของเด็กแต่ละคน ตามระบบตัวบ่งชี้และระบบตัวอย่างชิ้นงาน แล้วสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กเป็นรายบุคคล และของเด็กทั้งห้องเรียน

โดยมีตัวบ่งชี้พฤติกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. ตัวบ่งชี้พฤติกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
2. ตัวบ่งชี้พฤติกรรมการเรียนรู้ตามผลลัพธ์การเรียนรู้

ผลลัพธ์การเรียนรู้	ตัวบ่งชี้
1. มีคุณธรรม จริยธรรม	1. สามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ตนเอง 2. สามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีความกตัญญูทดแทน 3. สามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีความรับผิดชอบต่อการทำงานที่มีต่อผู้อื่น/สังคม 4. สามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีความซื่อสัตย์
2. มีความอดทน อดกลั้น	1. สามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมการยอมรับและเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ของตนเองและผู้อื่น 1.1 การยอมรับและเห็นคุณค่าในภาษา 1.2 การยอมรับและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมตามเชื้อชาติ 1.3 การยอมรับและเห็นคุณค่าของความรู้ ความสามารถและคุณงามความดี 2. สามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมการเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ 3. สามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมการเข้าใจและยอมรับในมิตรภาพ

(ต่อ)

ผลลัพธ์การเรียนรู้	ตัวบ่งชี้
3. มีทักษะการรู้หนังสือและการใช้ภาษา	1. มีทักษะการฟัง 2. มีทักษะการพูด 3. มีทักษะการอ่าน 4. มีทักษะการเขียน
4. มีพัฒนาการที่สมบูรณ์และสมดุลตามวัย	1. มีพัฒนาการด้านร่างกาย 2. มีพัฒนาการด้านอารมณ์/จิตใจ 3. มีพัฒนาการด้านสังคม 4. มีพัฒนาการด้านสติปัญญา
5. มีความรักในสันติภาพ	1. สามารถเรียนรู้ความแตกต่าง ความเหมือน โดยยอมรับและเห็นคุณค่าของสิ่งที่แตกต่างและเหมือนได้ 2. สามารถเรียนรู้วัฒนธรรมของตนเองและผู้อื่นได้ 3. สามารถทำงาน เล่น และใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับเพื่อนๆ ที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมเดียวกัน และต่างวัฒนธรรมได้
6. มีความศรัทธาต่อพระเจ้า	1. สามารถปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามที่เหมาะสมกับวัยได้ 2. สามารถปฏิบัติตนต่อพระเจ้าและเข้าใจความหมาย 3. สามารถบอกได้ถึงหน้าที่ที่มีต่อพระเจ้าได้

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” นำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัยใน 2 ประเด็น คือ

1. หลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัย

จากการศึกษาวิจัยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น โครงการ “ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของเด็กเล็กในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” (เกสรี ลัดเลีย, 2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้นอยู่บนหลักการสำคัญ คือ การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันด้วยดีอย่างเข้าใจยอมรับ

และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นไปตามหลักการของแนวคิดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมที่เป็นวิธีสอนที่สำคัญ สำหรับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมซึ่งเป็นกระบวนการที่นักเรียนแต่ละคนจะได้เรียนรู้จากวัฒนธรรมที่ติดตัวมาของตนเอง และวัฒนธรรมอื่น เด็กๆจะมีโอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับการสนทนา ได้มีการสื่อสารสร้างความเข้าใจระหว่างกันสามารถที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม และสามารถร่วมกิจกรรมของส่วนรวมที่มีการตัดสินใจที่เป็นประชาธิปไตย (เกสรี ลัคเลีย แบลสรุปความจาก Chen Shi-jian, 2006) ทั้งนี้ อมรา พงศาพิชญ์ (2542) ได้กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมในประเด็นของการบูรณาการทางวัฒนธรรม (cultural integration) ที่น่าสนใจ กล่าวคือเป็นการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของ แต่ละวัฒนธรรมด้วยความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม คือ การมีวัฒนธรรมที่หลากหลายร่วมกันและไม่ได้พยายามครอบงำซึ่งกันและกัน ซึ่งบางครั้งใช้คำว่า พหุวัฒนธรรม (cultural pluralism) ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นนี้ได้แสดงถึงการไม่พยายามครอบงำระหว่างวัฒนธรรมแต่มุ่งเน้นการให้คุณค่าและยอมรับทั้งวัฒนธรรมตนเอง และวัฒนธรรมของคนอื่นๆ ที่อยู่ร่วมกัน จะพบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนี้ได้กำหนดให้เด็กเล็กๆ เรียนรู้เกี่ยวกับความอดทน อดกลั้นเพื่อการอยู่ร่วมกัน โดยเรียนรู้ผ่านหัวเรื่อง “เรื่องราวของเราทุกคน” ที่ได้นำเอาหัวเรื่องย่อย 3 เรื่อง ประกอบด้วย “เราคือคนพิเศษ” “การเปลี่ยนแปลง” และ “สังคมห้องเรียน” แสดงให้เห็นว่าการปลูกฝังให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันด้วยดีนั้นมีจุดเริ่มต้นที่การยอมรับและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การยอมรับและเผชิญการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการสร้างสังคมแห่งสันติสุขให้เกิดขึ้นภายในสังคมเล็กๆ ของตนเองนั่น คือ ห้องเรียนและจากโรงเรียนกรณีศึกษาทั้งสองลักษณะคือ โรงเรียนที่มีเด็กนักเรียนผสมผสานกันตั้งแต่สองวัฒนธรรมขึ้นไปกับโรงเรียนที่มีเด็กนักเรียนที่มาจากวัฒนธรรมเดียวกันทั้งหมดต่างก็สามารถเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้การเรียนรู้จากหัวเรื่องทั้ง 3 หัวเรื่อง ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ใช้วรรณกรรมที่หลากหลายแต่พบว่า วรรณกรรมที่มีอิทธิพลกับเด็กมากที่สุด คือ วรรณกรรมที่ครูเข้าร่วมโครงการได้พัฒนาขึ้นตามหัวเรื่องการเรียนรู้ ซึ่งเนื้อหา และเรื่องราวในวรรณกรรมสอดคล้องกับบริบทของนักเรียน

สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ในประเด็นของการจัดการศึกษาที่ยอมรับและเห็นความสำคัญเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมที่ติดตัวผู้เรียน สำหรับห้องเรียนระดับการศึกษาปฐมวัยที่มีนักเรียนนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 100 มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอันเป็นหลักสูตรแกนกลางกับหลักการทางศาสนาอิสลาม เพื่อให้สามารถเป็นหลักสูตรที่ยอมรับและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมวิถีชีวิตผู้เรียนอย่างแท้จริง

2. การบูรณาการจัดการเรียนรู้

ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ทำให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับการนำนวัตกรรมใด ๆ ไปใช้จริงกับโรงเรียน เนื่องจากนวัตกรรมที่ได้จากการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่จะมีลักษณะแยกส่วนกับหลักสูตรสถานศึกษาที่แต่ละโรงเรียนต้องจัดทำขึ้นก่อนที่จะเริ่มจัดการเรียนรู้ในแต่ละปีการศึกษา ซึ่งหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้มาจากการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางของชาติ ครูผู้สอนในโรงเรียนในทุกระดับชั้นจะต้องจัดการเรียนรู้และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์และตัวชี้วัดที่หลักสูตรกำหนด ดังนั้นการนำนวัตกรรมไปใช้จริง จำเป็นต้องใช้ นวัตกรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาครู ตั้งแต่ในระดับของการวิเคราะห์หลักสูตรให้สามารถนำ นวัตกรรมไปบูรณาการได้ในระดับหลักสูตร จึงจะสามารถทดลองใช้และใช้นวัตกรรมได้อย่างเต็มรูปแบบเกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่ได้กำหนดไว้ และจะเกิดความยั่งยืนในการนำนวัตกรรมไปใช้ ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของเด็กเล็กในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” (เกสรี ลัดเลีย, 2554) ที่พบว่า โรงเรียนบ้านปาหนัน จังหวัดนราธิวาส เป็นต้นแบบในการบูรณาการในระดับหลักสูตร การศึกษาปฐมวัยปี พ.ศ. 2546 ส่งผลให้สามารถจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นอนุบาล 2 ตามที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของเด็กเล็กในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เกิดผลสัมฤทธิ์ทั้งต่อตัวผู้เรียน ชั้นเรียน โรงเรียน และชุมชน และทั้งสองโครงการมีลักษณะของการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ คือ บูรณาการกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ปี พ.ศ. 2546 บูรณาการกับหน่วยปกติซึ่งสอนในโรงเรียนและมีการบูรณาการโดยการจัดเป็นกิจกรรมพิเศษ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” นำไปสู่ข้อเสนอแนะสำคัญใน 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรสนับสนุนการขยายผลหลักสูตรห้องเรียนวิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ครอบคลุม

1.2 ควรพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนระดับการศึกษาปฐมวัยในการนำ “หลักสูตรห้องเรียน
วิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ไปใช้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ควรได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อการขยายผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรห้องเรียน
วิถีอิสลามระดับการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (พุทธศักราช 2546). กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 56 หน้า.
- เกษม วัฒนชัย. (2551). แนวทางในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพประชาชน ปาฐกถาพิเศษ ณ ห้องรอยัลจูบิลีบอลรูม ศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติ เมืองทองธานี อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี วันศุกร์ที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2551 เวลา 09.00-11.30 น. กรุงเทพฯ : กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 72 หน้า.
- เกสรี ลัดเลีย. (2552). รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความอดทน อดกลั้นโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดยะลา. นิพนธ์ต้นฉบับรายงานการวิจัยเพื่อตีพิมพ์ : 1-20
- เกสรี ลัดเลีย. (2549). รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ปีที่1(1), 11-20.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค.
- ชื่นฤทัย กาญจนจิตรา และคณะ. (2551). การเลี้ยงดูโดยศูนย์เด็กเล็ก. คณะทำงานสุขภาพคนไทย (กองบรรณาธิการ), สุขภาพคนไทย 2551. (หน้า 31-32). กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2549). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 394 หน้า.
- บุษบง ดันติวงศ์. (2546). รูปแบบการศึกษาปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย : การศึกษาเพื่อชีวิตที่พอเพียง. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 46 หน้า.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 1054-1055.
- ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้าและกองกำลังตำรวจ. (2551). แผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. 2552-2555. ยะลา : ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้า.
- เสาวนีย์ จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : กองทุนส่งเสริมจริยะอัมพร, 2535.

- พรรษา นิลวิเชียร. (2544). การสอนภาษาไทยแบบบูรณาการ การพัฒนาหน่วยแนวคิดที่ใช้
วรรณกรรมเป็นหลัก. วารสารวิชาการ, ปีที่ 4 (5) ,10-20.
- อนัส แสงอารีย์. (2536). เด็กในทรรศนะอิสลาม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอ็ดิสัน.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2542). ความหลากหลายทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรวิชัย นาคทรพร จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ และจิรัฐกาล พงศ์ภักธีร์. (มปป.). **รู้เรา รู้เขา เท่าเทียม : แนวคิด
และ แนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้เรื่องความหลากหลายและการผสมผสานทาง
วัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรวิชัย นาคทรพร และจิรัฐกาล พงศ์ภักธีร์. (มปป.). **สันติวัฒนธรรมสันติในตน : แนวคิดและแนวทางการ
เสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้เรื่องสันติภาพ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรวิชัย นาคทรพร และจุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์. (มปป.). **หนึ่งจุดหมายหลายเส้นทาง : ความหลากหลายของ
แผนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสุขภาวะผู้เรียน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Banks, A.J. (1994). **An introduction to multicultural education.** Washington : Allyn and Bacon.
- Cames, J. (1997). Introduction. Fleming, M, Leon, G, Ting-Yi Oei, Sheets, H R, Valentin, Gand Williams, E (Editors).
Starting small : Teaching tolerance in preschool and the early grades. (5-7). USA : Southem Poverty
Law Center.
- Chen Shi-jian. (2006). On epochal mission of multicultural education in perspective of globalization. **Frontiers of
education in Chaina,** 3 (3), 339-349.
- Finazzo, A.D. (1997). **All for the Children : multicultural essentials of literature.** New York : Delmar publishers.
330 pp.
- Nicoll , V. and Roberts, V. (1993). **Taking a closer look at literature – based programs.** Ambassder press,
Australia, 134 pp.
- Santman, D. (2006). Ourvisions of possibility for literacy. **Language arts.** 5 (83) : 389-390.

แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร

แผนผังการเรียนรู้

พระเจ้าของฉัน

1. ชื่อ และความหมายของชื่อของฉัน
2. คุณลักษณะของฉัน
(ผม,ผม,ดวงตา,อุปนิสัย)
3. นามและความหมายของพระเจ้า
4. คุณลักษณะของพระเจ้า
5. ความสัมพันธ์เชื่อมโยง
ระหว่างฉันกับพระเจ้า
6. คำสอนของพระเจ้า
7. บทบาทหน้าที่ของฉันต่อพระเจ้า

ฉันกับอิสลาม

1. กิจวัตรประจำวันของฉัน
2. การปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน
3. การปฏิบัติตามวัฒนธรรม/วิถีชีวิตแบบอย่างอิสลาม
4. การเปลี่ยนแปลงของสังคม โลก/ (ภัยพิบัติ/ความรุนแรง)
5. การขอพรจากพระเจ้า

ศาสนาของฉัน

1. บุคคลสำคัญในชุมชน (ผู้นำ,โต๊ะครู,อิมาม)
2. สถานที่สำคัญในชุมชน
3. นามและความหมายของท่านศาสดา
4. ประวัติท่านศาสดา
5. ประวัติศาสตร์/สถานที่สำคัญ
ในสมัยท่านศาสดา
6. การปฏิบัติตน/มารยาทตามอย่างศาสดา
7. ความเป็นผู้นำของท่านศาสดา
8. การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

คัมภีร์ของฉัน

1. คำสอนของพ่อแม่
2. บทดุอาต่างๆ
3. คำและความหมายในคัมภีร์
4. ความสำคัญของการอ่าน/อ่านคัมภีร์

ปฏิทินกำหนดการสอน

สัปดาห์ที่	ชื่อหัวเรื่องเรียนรู้	ระยะเวลา	สาระที่ควรรู้ตามหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
1	<u>พระเจ้าของฉัน</u> ชื่อ และความหมายของชื่อของฉัน	1 สัปดาห์	สาระเรื่องราว เกี่ยวกับตัวเด็ก
2	คุณลักษณะของฉัน (ผม,ผิว,ดวงตา,อุปนิสัย)	1 สัปดาห์	
3	นามและความหมายของพระเจ้า	1 สัปดาห์	
4	คุณลักษณะของพระเจ้า	1 สัปดาห์	
5	ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างฉันกับพระเจ้า	2 สัปดาห์	
6	คำสอนของพระเจ้า	1 สัปดาห์	
7	บทบาทหน้าที่ของฉันต่อพระเจ้า	1 สัปดาห์	
รวม 8 สัปดาห์			

สัปดาห์ที่	ชื่อหัวเรื่องเรียนรู้	ระยะเวลา	สาระที่ควรรู้ตามหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
1	ศาสดาของฉัน บุคคลสำคัญในชุมชน (ผู้นำ, โต้ะครู,อีหม่าน)	1 สัปดาห์	สาระเรื่องราว เกี่ยวกับบุคคล และ สถานที่แวดล้อมเด็ก
2	สถานที่สำคัญในชุมชน	1 สัปดาห์	
3	นามและความหมายของท่านศาสดา	1 สัปดาห์	
4	ประวัติท่านศาสดา	1 สัปดาห์	
5	ประวัติดศาสด์/สถานที่สำคัญในสมัยท่าน ศาสดา	1 สัปดาห์	
6	การปฏิบัติตน/มารยาทตามอย่างศาสดา	1 สัปดาห์	
7	ความเป็นผู้นำของท่านศาสดา	1 สัปดาห์	
8	การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม	1 สัปดาห์	
รวม 8 สัปดาห์			

(ต่อ)

สัปดาห์ที่	ชื่อหัวเรื่องเรียนรู้	ระยะเวลา	สาระที่ควรรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
1	<u>คัมภีร์ของฉัน</u> คำสอนของพ่อแม่	2 สัปดาห์	สาระเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก
2	บทกวีง่ายๆ	2 สัปดาห์	
3	คำและความหมายในคัมภีร์	2 สัปดาห์	
4	ความสำคัญของการอ่าน/อ่านคัมภีร์	2 สัปดาห์	
รวม 8 สัปดาห์			

สัปดาห์ ที่	ชื่อหัวเรื่องเรียนรู้	ระยะเวลา	สาระที่ควรรู้ตามหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
1	<u>ฉันกับอิสลาม</u> กิจวัตรประจำวันของฉัน	1 สัปดาห์	สาระเรื่องราว เกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัว
2	การปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน	2 สัปดาห์	
3	การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม / วิถีชีวิต แบบอย่างอิสลาม	1 สัปดาห์	
4	การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก / (ภัยพิบัติ / ความรุนแรง)	2 สัปดาห์	
5	การขอพรจากพระเจ้า	2 สัปดาห์	
รวม 8 สัปดาห์			

(รวมทั้งสิ้น 32 สัปดาห์ / 1 ปีการศึกษา)

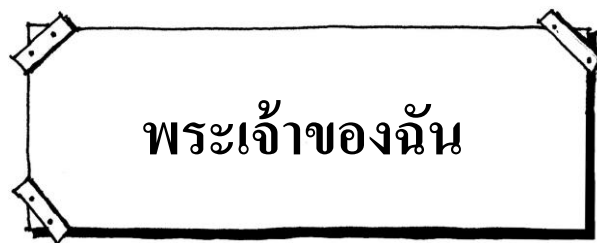

การเรียนรู้อิสลามผ่านหัวเรื่องเรียนรู้ “เด็กดีของพระเจ้า” เป็นการเชื่อมโยงความคิดความเข้าใจในตนเองของเด็กกับความเข้าใจในพระเจ้า ศาสดาของพระเจ้า คัมภีร์ของพระเจ้าและศาสนาของพระเจ้า และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองกับพระเจ้า เป็นการเรียนรู้อย่างเข้าใจเพื่อนำไปสู่ความศรัทธาอย่างแน่วแน่ การเรียนรู้ในหัวเรื่อง “เด็กดีของพระเจ้า” มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดวิเคราะห์ การเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้ง และการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจให้เห็นเป็นรูปธรรม ผ่านผลผลิตจากการเรียนรู้ในลักษณะชิ้นงานหรือผลงานของเด็กวิธีสอนที่แนะนำประกอบด้วย

1. Project Approach
2. Literature-Based Teaching Model
3. Creative and Productive Approach

ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สำคัญประกอบด้วย

1. มีคุณธรรม จริยธรรม
2. มีความอดทนอดกลั้น
3. มีทักษะทางการรู้หนังสือและการใช้ภาษา
4. มีพัฒนาการที่สมบูรณ์และสมดุล
5. มีความรักในสันติภาพ
6. มีความศรัทธาต่อพระเจ้า

เด็กควรรู้จักชื่อ ความหมายของชื่อ ที่มาของชื่อตนเอง วันเกิดของตนเองและเพื่อน รูปร่าง ลักษณะความเหมือน ความต่างของตนเองกับเพื่อน ครอบครัวของตนเอง ภาษาที่ใช้ที่บ้าน พระนาม และคุณลักษณะของพระเจ้าและสิ่งที่พระเจ้กำหนดเป็นหลักการสำคัญของศาสนาอิสลาม ประกอบไปด้วยหัวข้อเรื่องย่อย คือ

1. ชื่อ และความหมายของชื่อของฉัน
2. คุณลักษณะของฉัน (ผม, ผิว, ดวงตา, อุปนิสัย)
3. นามและความหมายของพระเจ้า
4. คุณลักษณะของพระเจ้า
5. ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างฉันกับพระเจ้า
6. คำสอนของพระเจ้า
7. บทบาทหน้าที่ของฉันต่อพระเจ้า

เด็กควรได้รู้จักนามของศาสนา ประวัติและจริยวัตรของศาสนา คำสอนของศาสดา สถานที่สำคัญในประวัติศาสตร์ สถานที่สำคัญในชุมชน ศาสนสถาน รวมถึงบุคคลสำคัญในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา การทำหน้าที่และการเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตาม การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ประกอบไปด้วยหัวเรื่องย่อย คือ

1. บุคคลสำคัญในชุมชน (ผู้นำ, โตะครู, อีหม่าม)
2. สถานที่สำคัญในชุมชน
3. นามและความหมายของท่านศาสดา
4. ประวัติท่านศาสดา
5. ประวัติศาสตร์/สถานที่สำคัญในสมัยท่านศาสดา
6. การปฏิบัติตน/มารยาทตามอย่างศาสดา
7. ความเป็นผู้นำของท่านศาสดา
8. การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

เด็กๆ ควรเรียนรู้เกี่ยวกับคำในภาษาอาหรับพื้นฐาน และภาษาอาหรับเพื่อการเรียนรู้
อัลกุรอาน คำสอนของพระเจ้า บทดุอาต่างๆ ประกอบไปด้วยหัวเรื่องย่อย คือ

1. คำสอนของพ่อแม่
2. บทดุอาต่างๆ
3. คำและความหมายในคัมภีร์
4. ความสำคัญของการอ่าน/อ่านคัมภีร์

เด็กๆ ควรเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม การเปลี่ยนแปลงของภูมิศาสตร์โลก ภัยธรรมชาติ สถานการณ์เรื่องราวในชีวิตประจำวัน ประกอบไปด้วยหัวข้อย่อย คือ

1. กิจวัตรประจำวันของฉัน
2. การปฏิบัติตามกิจประจำวัน
3. วัฒนธรรม / วิถีชีวิต
4. การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก/(ภัยพิบัติ/ความรุนแรง)
5. การขอพรจากพระเจ้า